

eduresourceza.com

Kom ons leer Afrikaans

Saamgestel deur Ilze Alberts

Inhoud

Bladsy

AFDELING A - Sinstrukture

A	Woordorde	4
B	Tye van die werkwoord	5
C	Negatief / Ontkenning	11
D	Voegwoorde	14
E	Lydende vorm	16
F	Koppelwerkwoorde (Infinitief)	18
G	Vraagsinne	19
H	Direkte en Indirekte rede	21
I	Bronnelys	23

AFDELING B - Woordstrukture

A	Trappe van vergelyking	25
B	Deelwoorde	26
C	Betreklike voornaamwoorde	29
D	Voornaamwoorde	31
E	Afkortings	31
F	Intensiewe vorme en vergelykings	33
G	Getalle, nommers, tyd	35
H	Versamelname en maatname	36
I	Samestellings, Afleidings, Samestellende Afleidings	37
J	Lande en persone	38
K	Manlik en vroulik	40
L	Een woord vir 'n omskrywing	41
M	Voorsetsels	42
N	Skryftekens	45
O	Adjektiewe (Attributief en Predikatief)	46
P	Meervoud	47
Q	Verkleining	49
R	Woorde wat jy moet ken	51
S	Kommunikasie	52
T	Instruksies	55
U	Homonieme en Homofone	55
	Bronnelys	56

AFDELING C – Opsomming 58

AFDELING D - Skryfwerk

A	Opstelle	61
B	Toespraak	63
C	Vriendskaplike brief	64
D	Formele brief / brief aan die pers	65
E	E-pos	67
F	Dagboekinskrywing	68
G	Verslag	68
H	Paragraaf	70
I	Dialog	70
J	Uitnodiging	71
K	Boodskap / nota / bedankingsnota	71
L	Koerantberig	72
M	Elektroniese Kommunikasie	72
	Bronnelys	

AFDELING E – Terminologie vir Gedigte 76

AFDELING A

SINSTRUKTURE

A WOORDORDE

		Afrikaans	Verduideliking	Voorbeeld
S	Subject	Onderwerp	Wie/wat doen die aksie?	Die hond
v1	First verb	Werkwoord	Wat word gedoen?/ Huplww.	jaag / het / sal
T	Time	Tyd	Wanneer word dit gedoen?	elke dag
O	Object	Voorwerp	Met wie/waarmee gebeur dit?	die kat
M	Manner	Wyse/manier	Hoe word dit gedoen?	aanhoudend
P	Place	Plek	Waar vind dit plaas?	in die tuin
V2	Second verb	Werkwoord	Wat word gedoen?/geen tweede ww. nie.	(ge)jaag
I	Infinitive	Infinitief	Hoekom word dit gedoen?	om hom te byt

Gewone woordorde:**Teenwoordige tyd:**

S	(V1)	T	O	M	P	V2	I
Die hond	jaag	elke dag	die kat	aanhoudend	in die tuin		om hom te byt.

Verlede tyd:

S	(V1)	T	O	M	P	V2	I
Die hond	het	elke dag	die kat	aanhoudend	in die tuin	gejaag	om hom te byt.

Toekomende tyd:

S	(V1)	T	O	M	P	V2	I
Die hond	sal	elke dag	die kat	aanhoudend	in die tuin	jaag	om hom te byt.

Belangrike dinge om te onthou:

- As die Voorwerp (object) van 'n sin 'n voornaamwoord (pronoun) of 'n eienaam (proper noun) is, sal die tyd (time) en die voorwerp (object) omruil.

S   V1   T   O   M   P   I

bv.   Die onderwyser   vra   elke dag   die kinders   baie mooi   in die klas   om stil te bly.

S   V1   O   T   M   P   I

bv.   Die onderwyser   vra   hulle   elke dag   baie mooi   in die klas   om stil te bly.

- 'n Sin kan meer as een van dieselfde soort uitbreiding hê (tyd / plek / wyse). By tyd staan die algemene uitbreiding voor die spesifieke uitbreiding. (In Engels is dit andersom)

S   V1   T   T   M   P   V2   V2 Infinitief

Die hond het daardie oggend om vyfuur kliphard voor die kamervenster begin blaf om ons aandag te kry.

- In Afrikaans staan die TYD voor die PLEK. (In Engels is dit andersom).
- 'n Sin hoef nie altyd al die S v T O M P v I komponente te hê nie.
- V1 is altyd in die tweede posisie van 'n stelsin.

Omgesette woordorde

Dit is nie altyd nodig om 'n sin met die onderwerp (subject) te begin nie. 'n Sin kan met enige deel begin word.

Wanneer 'n sin met die voorwerp (object) begin word, verander die sin na die lydende vorm (passive voice).

Subject: **S**   **v1**   **T**   **O**   **M**   **P**   **v2**   **I**
Die man speel elke dag liedjies kliphard in sy kamer _____ om na te luister.

Time: **T**   **v1**   **S**   **O**   **M**   **P**   **v2**   **I**
Elke dag speel die man liedjies kliphard in sy kamer _____ om na te luister.

*Object: **O**   **v1**   **T**   **M**   **S**   **P**   **v2**   **I**
 Present tense: Liedjies word elke dag kliphard deur die man in sy kamer gespeel om na te luister.

Past tense: Liedjies is elke dag kliphard deur die man in sy kamer gespeel om na te luister.

Future tense: Liedjies sal elke dag kliphard deur die man in sy kamer gespeel word om na te luister

Manner: **M**   **v1**   **S**   **T**   **O**   **P**   **v2**   **I**
Kliphard speel die man elke dag liedjies in sy kamer _____ om na te luister.

Place: **P**   **v1**   **S**   **T**   **O**   **M**   **v2**   **I**
In sy kamer speel die man elke dag liedjies kliphard _____ om na te luister.

Infinitive: **I**   **v1**   **S**   **T**   **O**   **M**   **P**   **v2**
Om na te luister speel die man elke dag liedjies kliphard in sy kamer _____.

B   **TYE van die werkwoord**

Verlede tyd – Past tense

Teenwoordige tyd – Present Tense

Toekomende tyd – Future tense

a.   **Verlede Tyd**

1.   'n Gewone verlede tyd sin: V1 = het en V2 = (ge)verb

bv.   Die groot hond **het** die been **geëet**.

2. **Verb 1 wat verander in die verlede tyd:**

Sal ~ sou	Jy hoef nie die "ge" te gebruik nie.	
Kan ~ kon		
Wil ~ wou	bv. (Present)	Ek <u>wil</u> my werk <u>doen</u> .
Moet ~ moes	(Past)	Ek wou my werk doen.
Is ~ was	(Future)	Ek <u>sal</u> jou <u>kom</u> <u>help</u> .
	(Past)	Ek sou jou kom help.

ONTHOU: **Dis = Dit is** (It's)

Bv. Dis warm. (Dit is warm). **Dit was warm.**

3. **As jy iets besit** (own / have) sê ons in Afrikaans bv: (ONTHOU: **have / has = het**
had = het gehad)

Ek het 'n teddiebeer. (Present tense, there is no "ge" in the sentence to indicate the past tense)

Ek het 'n teddiebeer gehad. ("gehet" will be wrong)

Ek het hom lief

Ek het hom lief **gehad**.

4. **Woorde wat begin met begin, gesels, herken, erken, ontmoet, verstaan, ondersoek, misbruik, kry nie 'n "ge" nie.**

Bv. Hulle het hamburgers verkoop. / Die dokter het my ondersoek.

5. **TWEE werkwoorde** (verbs) wat jy **tegelyk** kan doen en wat met "**en**" verbind is, kry net **EEN "ge"** as **die eerste werkwoord sit, lê, loop of staan is**. Die **woorde** van die twee werkwoorde **bly onveranderd**.

ONTHOU: sit, loop, lê, staan

Bv. Die klein dogtertjie sit en huil in die kar. OF Die klein dogtertjie sit in die kar en huil.
Die klein dogtertjie het in die kar gesit en huil. (sit en huil bly in dieselfde volgorde)

Die manne sit in die kroeg en drink.

Die manne het in die kroeg gesit en drink.

Ek lê op my bed en slaap.

Ek het op my bed gelê en slaap.

ONTHOU: As die woord **gaan** in die sin is, *sal sit lê, loop of staan* **nie 'n ge-** kry nie:

Bv. Hy het gaan staan en klik!

Hy het gaan sit en dink

Hy het gaan lê en slaap

6. **TWEE werkwoorde** wat **NIE gelyk** gedoen word nie, met "**en**" tussenin, kry **ALTWEE 'n "ge"**. (NOT sit, loop, lê, staan)

Bv. Hulle swem en speel die hele vakansie.

Hulle het die hele vakansie geswem en gespeel.

7. **TWEE werkwoorde** direk na mekaar **SONDER "en"** kry **GEEN "ge"**. (Jy kan die "ge" heeltemal uitlos, of die eerste werkwoord kry die "ge")

Bv. Die seun hoor haar in die saal sing.

Die seun het haar in die saal hoor sing. OF Die seun het haar in die saal gehoor sing.

8. **Skeibare werkwoorde** (Split verbs)

Die belangrikste is dat jy die **voorsetsel** identifiseer wat deel vorm van die werkwoord.

Bv. Teenwoordige tyd
Hy **tel** die papiere **op**. (Die sin eindig gewoonlik op 'n voorsetsel)

Verlede tyd
Hy **het** die papiere **opgetel**. (EEN woord!)

Toekomende tyd
Hy **sal** die papiere **optel** (EEN woord!)

TEENWOORDIGE TYD	VERLEDE TYD	TOEKOMENDE TYD
trek ... aan	aangetrek	aantrek
skakel ... aan	aangeskakel	aanskakel
haal ... af	afgehaal	afhaal
neem ... deel	deelgeneem	deelneem
wens ... geluk	gelukgewens	gelukwens
keur ... goed	goedgekeur	goedkeur
roep ... terug	teruggeroep	terugroep
het ... lief	liefgehad	liefhê
gooi ... nat	natgegooi	natgooi
gaan ... saam	saamgegaan	saamgaan
staan ... stil	stilgestaan	stilstaan
nooi ... uit	uitgenooi	uitnoui
trek ... uit	uitgetrek	uittrek
hang ... op	opgehang	ophang
deel ... in	ingedeel	indeel
dra ... by	bygedra	bydra
gee ... weg	weggegee	weggee
gooi ... weg	weggegooi	weggooi
haal ... uit	uitgehaal	uithaal
klim ... in	ingeklim	inklim
staan ... op	opgestaan	opstaan
stel ... voor	voorgestel	voorstel
jaag ... weg	weggejaag	wegjaag
val ... af	afgeval	afval

9. **GAAN, LAAT en KOM** are helping verbs. There will be **no ge-** in front of the verb in the past tense if **gaan, laat** or **kom** is in the sentence.
Most of the time there will be a second verb in the sentence. (swem, eet etc.)

Bv. Toekomende tyd
Ek **gaan** in die swembad **swem**.
Ek **laat** die kind **eet**.
Ek **kom** vir jou **kuier**.

If we change these sentences into the past tense, we will add "het" which will take the V1 position, so the helping verb must move to the end (V2) of the sentence. You will find that the 3rd verb will not get the "ge".

Bv. Ek **het** in die swembad **gaan swem**. / Ek **het** die kind **laat eet**. / Ek **het** vir jou **kom kuier**.

GAAN en KOM can also be the only verb in the sentence. Then they will get a “ge-”.

Bv. Ek gaan skool toe. (I am going to school)
Ek het skool toe gegaan.

Die mense kom. (The people are coming/arriving)
Die mense het gekom.

Ek gaan dokter toe.
Ek het dokter toe gegaan.

10. **Conjunctions are treated as two separate sentences.**

EXPECT COMBINATIONS. Identify the voegwoord(e)

Bv. Ek is moeg *maar* jy lê op my bed en slaap.
Ek was moeg *maar* jy het op my bed gelê en slaap.

Die onderwysers maak seker *dat* die matrieks baie werk het *wat* hulle moet doen.
Die onderwysers het seker gemaak *dat* die matrieks baie werk gehad het *wat* hulle moes doen.

11. **TIMEWORDS** (also used as conjunctions) that will change in the past tense are:

D A W N: dan, as, wanneer en nou word verander na **TOE** in die verlede tyd.
(These words are also used as conjunctions, so expect combinations.)

bv. **As** die reën kom, moet sy die vensters toemaak.
Toe die reën gekom het, moes sy die vensters toemaak.

Ek sal lag **wanneer** ek 'n goeie grap hoor.
Ek het gelag **toe** ek 'n goeie grap gehoor het.

Ek moet **nou** iets eet.
Ek moes **toe** iets eet.

12. **Moenie** die verlede tyd op die **infinitief** toepas nie. **Die infinitief bly net soos dit is.**

Bv. Ek gaan winkel toe (*om lekkers te gaan koop*)
Ek het winkel toe gegaan (*om lekkers te gaan koop*)
Ek hou daarvan (*om te sing*.)
Ek het daarvan gehou (*om te sing*.)
Hy probeer (*om die kind te slaan*.)
Hy het probeer (*om die kind te slaan*.)

PASOP VIR **BEHOORT en HOEF**:

Hy behoort haar te bel. (Hy behoort haar **te gebel** **het**.)
Hy hoef haar net te bel. (Hy hoef haar net **te gebel** **het**)

13. **Lydende vorm.** (Passive) (Future = sal + wees/word; Present = word; Past = is)

Bv. Die meisie word deur haar kêrel gebel.
Die meisie is deur haar kêrel gebel.
Die meisie sal deur haar kêrel gebel word.

14. **Geen tydsverandering vir sterfte of geboorte nie:**

Die man **is** dood in 2010. Ek **is** in 1998 gebore.

15. Woorde wat algemeen gebruik word om verlede tyd aan te dui

Bv.	Gister	<i>yesterday</i>
	Verlede vakansie / week / jaar / seisoen / naweek	<i>last week/year etc</i>
	Lank gelede	<i>long ago</i>
	'n Rukkie gelede	<i>a while ago</i>
	Destyds	<i>in the past</i>
	Vanmelewe	<i>way back in time</i>
	Daardie jaar / dag / week	<i>That year / day /week</i>
	Vroeër jare	<i>years ago</i>
	Laas week / maand / jaar	<i>last week / month / year</i>
	Eergister	<i>the day before yesterday</i>
	In die verlede / vantevore	<i>in the past / previously</i>

b. Toekomende Tyd.

sal - *will*
 wil – *want to*
 kan – *can*
 mag – *may*
 moet – *must*
 gaan – *go*
 probeer – *try*

wees - *be*
 sal hê – *will have*
 lyk - *seem*
 blyk - *seem*
 skyn - *seem*
 behoort - *should*
 hoef – *have to / don't have to*

Toekomende tydwoorde:

Oor drie dae	in three days
In die toekoms	in the future
Volgende maand/jaar/week	next month/year/week
Aanstaande maand/jaar/week	next month/year/week
In die vervolg	from now on
	tomorrow / tomorrow evening
Môre / môreaand	
Oormôre	the day after tomorrow
oor twee dae	in two days time
binnekort	soon

- Dis = dit is** (it's / it is ~ will be)
 Present tense: Dis warm. (Dit is warm)
 Future tense: Dit **sal** warm **wees**.
- het (to have)**
 Ek **het** 'n hond.
 Ek **sal** 'n hond **hê**.
- Twee werkwoorde in 'n sin.**
 Die twee werkwoorde gaan na die einde van die sin (V2) en bly in **dieselfde volgorde**.

Hulle hoor die meisie sing . Hulle sal die meisie hoor sing .

- Wanneer daar **TWEE werkwoorde** in 'n sin is, waarvan een 'n hulpwerkwoord is soos (**wil, kan, gaan, moet**) word **SAL** in die V1 posisie geplaas. **Albei die ander twee werkwoorde gaan na die V2 posisie**. Eers **wil / kan / gaan / moet** en dan die ander werkwoord.

Hulle **wil** almal graag **wen**.
 Hulle **sal** almal graag **wil wen**.

More than 2 verbs:

Kom eet.
Julle *kan kom eet*.
Julle **sal** *kan kom eet*.

5. **Deeltjiewerkwoorde** (split verbs) word as EEN woord geskryf.

John trek mooi aan.
John **sal** mooi **aantrek**.

Ek het hom lief. (not a past tense sentence)
Ek **sal** hom **liefhê**.

6. **Hoef nie / besig / probeer**

Hy hoef nie (te oefen nie.)
Hy **sal** nie hoef (te oefen nie.)

Sy **is** baie besig.
Sy **sal** baie besig **wees**.

Hy **probeer** (om daar te wees.)
Hy **sal probeer** (om daar te wees)

7. **is / was ~ sal wees**   **wou ~ wil**
sou ~ sal   **moes ~ moet**
kon ~ kan   **mog ~ mag**

8. **Lydende vorm: word / is ~ sal word / wees**

Teenwoordige tyd: Blomme **word** deur die kind **gepluk**.
Verlede tyd: Blomme **sal** deur die kind **gepluk word**.

Verlede tyd: Blomme **is** deur die kind **gepluk**.
Toekomende tyd: Blomme **sal** deur die kind **gepluk word**.

9. **Dis (Dit is) ~ Dit sal wees**

Present: Dis 'n verrassing!
Past: Dit was 'n verrassing!
Future: Dit sal 'n verrassing wees!

Dis so! (Dit is so!)
Dit sal so wees.

c. Teenwoordige tyd

Tydwoorde vir die Teenwoordige tyd (Present tense):

Vandag	<i>today</i>
Vanmiddag	<i>this afternoon</i>
Vanaand	<i>tonight</i>
Vanoggend	<i>this morning</i>
Hierdie week	<i>this week</i>
Nou	<i>now</i>
Deesdae	<i>nowadays</i>

1. Die werkwoord is in die **V1** posisie.
bv. Die seun **skop** die bal.

2. **het** (to own)
bv. Die seun **het** 'n hond.
(Past tense: Die seun **het** 'n hond gehad.)
3. Hulpwerkwoorde soos: **wil, kan, mag, gaan, moet** word in die Teenwoordige tyd gebruik
bv. Die kinders **wil** eet.
Die kinders **wil** nou eet.
Die meisies **kan** beter koek bak as die seuns.
Die baba **moet** slaap.
4. In die **Lydende vorm** word die hulpwerkwoord **word** gebruik.
Bedrywende vorm: Die hond **jaag** die kat. (*Present tense*)
Lydende vorm: Die kat **word** deur die hond gejaag.
5. Die voegwoord **toe** wat in die verlede tyd gebruik word verander na **dan, as, wanneer of nou**. Maak seker dat dit sin maak wanneer jy die voegwoord verander.
bv. Verlede tyd: **Toe** ons by Margate **was**, **het** ons **geswem**.
Teenwoordige tyd: **Wanneer** ons by Margate **is**, **swem** ons.

Verlede tyd: **Toe** **het** ons in die swembad **geswem**.
Teenwoordige tyd: **Nou** **swem** ons in die swembad.

Voorbeelde van sinne in verskillende tye: (*different tenses*)

Teenwoordige tyd:	Die meisie <u>luister</u> na musiek.
Verlede tyd:	Die meisie <u>het</u> na musiek <u>geluister</u> .
Toekomende tyd:	Die meisie <u>sal</u> na musiek <u>luister</u> .
Teenwoordige tyd:	Die musiek <u>is</u> baie mooi.
Verlede tyd:	Die musiek <u>was</u> baie mooi.
Toekomende tyd:	Die musiek <u>sal</u> baie mooi <u>wees</u> .
Teenwoordige tyd:	Die meisie <u>het</u> baie CD's.
Verlede tyd:	Die meisie <u>het</u> baie CD's <u>gehad</u> .
Toekomende tyd:	Die meisie <u>sal</u> baie CD's <u>hê</u> .
Teenwoordige tyd:	Die meisie <u>wil</u> na haar musiek <u>luister</u> .
Verlede tyd:	Die meisie <u>wou</u> na haar musiek <u>luister</u> .
Toekomende tyd:	Die meisie <u>sal</u> na haar musiek <u>wil</u> <u>luister</u> .
Teenwoordige tyd:	Die meisie <u>lê en</u> <u>luister</u> na musiek.
Verlede tyd:	Die meisie <u>het</u> na musiek <u>lê en</u> <u>luister</u> / <u>gelê en</u> <u>luister</u> .
Toekomende tyd:	Die meisie <u>sal</u> na musiek <u>lê en</u> <u>luister</u> .
Teenwoordige tyd:	Die meisie <u>skakel</u> die radio <u>aan</u> .
Verlede tyd:	Die meisie <u>het</u> die radio <u>aangeskakel</u> .
Toekomende tyd:	Die meisie <u>sal</u> die radio <u>aanskakel</u> .

C Negatief of Ontkenning

1. Gewoonlik is die **eerste NIE** na die **werkwoord** (verb). Die **tweede NIE** is **laaste**.
Bv. Die man loop **nie** in die straat **nie**.

2. If there is only **one verb, no object or anything after the first verb**, the sentence will have only **ONE NIE**.

Bv. Die kind eet. Die kind eet **nie**. (It is wrong to say: Die kind nie eet nie.)
If you take the same sentence and put 2 verbs in it, it will have a double negative.
Bv. Die kind het geëet. Die kind het **nie** geëet **nie**.

Expect longer subjects:
Die kind met die lang blonde hare eet.
Die kind met die lang blonde hare eet **nie**.

3. **'Nee' in Engels is: NO**
'Nie' in Engels is: NOT

4. Die **persoonlike voornaamwoord sal verander** as jy 'n **vraag** in die negatief **beantwoord**.
(Nie net 'n negatiewe vraag nie, enige vraag.)

Bv. Is **jy** honger?
Nee, **ek** is nie honger nie.

5. **Negatiewe bevel: MOENIE** ~ first negative with the last **NIE** forms the double negative.

Bv. Ek skeur die papier. (Sentence)
Moenie die papier skeur **nie!** (Command)

If you have to start with the subject, MOENIE will follow.
Sy **moenie** die papier skeur **nie**.
Ek **mag nie** Sondaie uitgaan **nie**.

6. **After NEE, use a normal STOMPI sentence.**

Bv. Nee, ek is **nie** honger **nie**.

7. **Please don't! ~ Moet asseblief nie!**

Bv. **Moenie** die deur toemaak nie!
Moet asseblief nie die deur toemaak nie.

8. Passop: **Daar moenie meer as 2 negatiewe in 'n sin wees nie.**

Was iemand al ooit op Mars?
Nee, **niemand** was al ooit op Mars **nie**.
(No, nobody has ever been on Mars.)

9. The conjunction **nóg . . . nóg** is always negative. (neither nor). **You DON'T add any NIE!!**

Bv. **Nóg** die seuns, **nóg** die meisies het die dag geniet. (It is a negative sentence but with **no NIE**)

10. **Negatief en Voegwoorde**

➤ Lees die volgende sin met 'n **Groep 2 voegwoord**:

Sy is nie vet nie, *dus* eet **sy** **nie** te veel lekkers **nie**.

First sentence ~ normal negative sentence: **the first nie is after the verb, the second nie is last.**

Second sentence after the conjunction ~ We know that in a group 2 conjunction the verb follows the voegwoord, but the **first NIE** of that sentence will not be after the verb, it will only be **after the subject (noun / pronoun)**, and the second nie will still be last.

Bv. Sy is siek, *daarom* sal sy **nie** by die oefening wees **nie**.
Jy moet haar ma vra, *anders* sal sy **nie** kan gaan **nie**.

* Lees die volgende sin met 'n **Groep 3 voegwoord**.

Sy is nie vet nie *omdat* sy **nie** te veel lekkers eet **nie**.

Again the first NIE is after the subject

Bv. Sy kom nie swem nie, *omdat* sy **nie** haar hare wil natmaak **nie**.

* **Conjunctions with DAT**

Watch out: Ek dink nie dat die baba honger is **nie**.

11. **Hoef word meestal in die negatief gebruik.**

Bv. Hy **behoort** al sy kos te eet. (ought to)
Hy **hoef nie** al sy kos te eet **nie**. (doesn't have to)

12. Probeer altyd die **betekenis** van die sin verstaan. Soms moet jy negatiewe woorde insit om die betekenis dieselfde te laat bly.

Bv. As jy tjips eet **moet** jy tamatiesous oorgooi.
Jy **kan nie** chips eet **sonder om** tamatiesous oor **te** gooi **nie**.

13. **Geen + nie**

(Die woord **geen** is soos die **eerste negatief**, daar sal dus net nog een **nie** in die sin bygevoeg word.)

Geen drank word toegelaat **nie**. (Geen = eerste negatief, nie = tweede negatief)

14. **Moet** word in die negatief **moenie**, of **mag nie**

Kyk na hierdie voorbeelde:

Daar **moet** drank wees. Daar **mag nie** drank wees **nie**.
Daar **moet** definitief gedrink word. Daar **mag** definitief **nie** gedrink word **nie**.

Ons **moet** vleis bring.

Ons **moenie** vleis bring **nie**.

Onder geen omstandighede **mag** ons vleis bring **nie**. (Under no circumstances)

Nie in die lewe **mag** ons vleis bring **nie**. (Not in your life)

15. **Woorde wat verander:**

ooit	– nooit	nie
iets	– niks	nie
êrens	– nêrens	nie
al	– <u>nog nie</u>	nie
alreeds	– <u>nog nie</u>	nie
al iets	– nog niks	nie
al iemand	– nog niemand	nie
al êrens	– nog nêrens	nie
al iewers	– nog nêrens	nie

al ooit	- nog nooit	nie
al die mense	- nie al die mense	nie
al baie (mense)	- nog geen	nie
al baie (geëet)	- nog niks	nie
nog	- nie meer	nie
nog steeds	- nie meer	nie
nog altyd	- nie meer	nie
nog iets	- niks meer	nie
steeds	- nie meer	nie
iemand	- niemand	nie
almal	- nie almal nie / geeneen / niemand	nie
baie	- nie baie	nie
albei	- nie albei nie / geeneen	nie
elkeen	- nie elkeen nie / geeneen	nie
heeltemal	- glad nie	nie
enige	- geen	nie
orals	- nêrens	nie
iewers	- nêrens	nie
beide . . en	- nòg . . . nòg	(geen NIE)
òf . . òf	- nòg . . . nòg	(geen NIE)
sowel . . . as	- nòg . . . nòg	(geen NIE)
'n Bevel met asseblief	- moet asseblief nie	nie
'n Bevel sonder asseblief	- moenie	nie

D VOEGWOORDE

GROEP 1 No change in the word order.

,maar – but	bv. Jy moet leer. Jy gaan druipe. Jy moes al lankal begin leer het.
en – and	Jy sukkel met Afrikaans. (òf . . òf, trouens, want)
,of – or	Jy moet òf leer òf jy gaan druipe: trouens , jy moes al lank al
,want – but	begin leer het, want jy sukkel met Afrikaans.
,dog – but	
òf . . òf – either . . or	
nòg . . . nòg – neither . . . nor	
sowel . . . as (both . . . and)	
beide . . . en . . .	
;trouens, (in fact)	
;intendeel, (on the contrary)	Must contradict.

GROEP 2 Verb goes directly after the conjunction

,dan – then	(toe = past tense)
,toe – then	
,al – although	
,daarna – then / there after	Ons kyk TV. Ons swem in die swembad. Ons kyk TV, daarna swem ons in die swembad.
;dus – therefore	
;daarom – therefore	bv. Ons is moeg. Ons gaan slaap. Ons het nog baie huiswerk.
;derhalwe – therefore	(daarom, al)
;nógans – nevertheless	Ons is moeg; daarom gaan ons slaap; al het ons nog baie
;nietemin – nevertheless	huiswerk.
;anders – otherwise	
;intussen – meanwhile	
;gevolglik – consequently	
;tog – yet	
;bowendien / buitendien – besides	

GROEP 3   Verb / verbs go to the end

dat – that
omdat – because
totdat – until
voordat – before
nadat – after (always past tense)
sodat – so that (...kan)
alhoewel – although
toe – when
terwyl – while
sedert – since
wat – what, who, which
of – if, whether
wanneer – when (always future tense)
dan – when (toe = past tense)
as – if/when (never past tense)

indien - if
sodra – as soon as
asof – as if
daar - because
mits – provided that
ofskoon - although
hoewel - although
tensy - unless
aangesien - because
hoekom - why
waarom - why
Betrekklike voornaamwoorde gebruik as voegwoorde:
waarin, waarop, wie se, waaraan, ens.
Question words used as conjunctions:
wanneer, hoekom, waar, hoe, waarom, ens.

Bv. Piet en Marie gaan universiteit toe. Hulle slaag matriek. (Nadat)
Nadat hulle matriek geslaag het, het Piet en Marie universiteit toe gegaan.

Onthou die volgende:

1. **Die posisie van V1 en V2 tydens 'n groep 3 verbinding:**

Past: Ek is bly **dat** hy die boek gelees het. (het = after verb)
Future: Ek is bly **dat** hy die boek sal lees. (sal/wil/moet/kan/gaan/mag goes before the verb.)

2. **If you start a sentence with a group 3 conjunction:**

- underline the verb/verbs in both sentences.
- Decide which sentence makes better sense first.
- You need to know the meaning of the conjunction to decide which sentence goes first.
- Move the verb/verbs of sentence 1 to the end, and the verb 1 of sentence 2 to the beginning of the second sentence (after the comma).
- A sentence starting with *nadat*, will be changed into the past tense. (However, it is possible that the latter part of the sentence will not be changed).

Bv. Ek het my kos geëet. Ek het my poeding geëet. (Nadat)
Nadat ek my kos geëet het, het ek my poeding geëet.
Ek eet my kos. Ek sal my poeding eet.
Nadat ek my kos geëet het, sal ek my poeding eet.

3. **If you start a sentence with a group 2 conjunction:**

- eg. I you combine with "Al", verb 1 will be placed after the conjunction of the first sentence.
- The verb 1 of sentence 2 will be placed first in the second sentence (after the comma).
- Decide which sentence makes better sense first.

Bv. Ek het skool toe gegaan. Ek was siek. (Al)
Al was ek siek, het ek skool toe gegaan. *Although I was sick, I went to school.*

Die mense het baie kos saamgebring. Hulle kon nie die kos eet nie. (Al)
Al het die mense baie kos saamgebring, kon hulle nie die kos eet nie.

E Lydende Vorm

- Die lydende vorm word hoofsaaklik gebruik in formele taal bv. in koerantberigte, verslae of in nuusberigte.
- Die onderwerp word nie eerste gebruik nie – amper asof die onderwerp 'n geheim moet bly.
- Soms word die onderwerp glad nie eers gebruik nie, bv. **Daar word geskinder!**
- Die *bedrywende vorm* (active voice) fokus op die onderwerp, bv. **Die man eet 'n hamburger.**
- Die *lydende vorm* wat met die voorwerp (object) begin, fokus op die voorwerp, bv. **Die hamburger word geëet.**

Indien die sin in die Lydende vorm geskryf word, is die volgende belangrik:

- Identifiseer die voorwerp** (object) in die sin, want 'n sin in die lydende vorm begin met die voorwerp.
- Identifiseer die TYD van die sin.**
  - Indien die sin in die **TEENWOORDIGE TYD** (present tense) geskryf word, gebruik ons **WORD DEUR** en die **WERKWOORD word in die VERLEDE TYD** geskryf.
Bv. Die meisie sing 'n liedjie.
'n Liedjie **word** deur die meisie **gesing**.
  - Indien die sin in die **VERLEDE TYD** (past tense) geskryf word, gebruik ons **IS DEUR** en die **WERKWOORD word in die VERLEDE TYD** geskryf.
Bv. Die meisie het 'n liedjie gesing.
'n Liedjie **is** deur die meisie **gesing**.
  - Indien die sin in die **TOEKOMENDE TYD** (future tense) geskryf word, gebruik ons die hulp- of koppelwerkwoord (auxiliary verb) wat reeds in die sin voorkom.
Bv. Sal / moet / wil / mag / kan / gaan / behoort / hoef / skyn / blyk . . . **DEUR**
en die **WERKWOORD word in die VERLEDE TYD** geskryf met **WORD** aan die einde van die sin.
Bv. Sy **sal** 'n liedjie sing. 'n Liedjie **sal** deur haar **gesing word**.
Sy **mag** 'n liedjie sing. 'n Liedjie **mag** deur haar **gesing word**.

Onthou:

- > Die vorm van die werkwoord verander, maar nie die tyd van die sin nie.
- > Die onderwerp word geruil met die voorwerp, maar die betekenis van die sin moet dieselfde bly!

	BEDRYWENDE VORM	LYDENDE VORM
TEENWOORDIGE TYD	Die seuns <u>eet</u> hamburgers	Hamburgers <u>word</u> deur die seuns <u>geëet</u>
VERLEDE TYD	Die seuns <u>het</u> hamburgers geëet	Hamburgers <u>is</u> deur die seuns <u>geëet</u>
TOEKOMENDE TYD	Die seuns <u>sal</u> hamburgers eet	Hamburgers <u>sal</u> deur die seuns <u>geëet word</u>

- 3 As daar 'n **voornaamwoord (pronoun)** gebruik word, verander dit na die derde persoon.

Bv. Hy het die bal geskop.
Die bal is deur hom geskop.

Ek leer Wiskunde
Wiskunde word deur my geleer.
Sy sal die boek lees
Die boek sal deur haar gelees word.

Jy sing 'n liedjie.
'n Liedjie word deur jou gesing.

- 4 As daar **geen voorwerp (no object)** in die sin is nie, begin ons die sin met **daar**.

Bv. Die kinders speel in die tuin.
Daar word deur die kinders in die tuin gespeel.

- 5 'n **Vraag (question)** bly 'n vraag.

* As die vraag met 'n werkwoord begin, begin jy ook met die werkwoord.

Bv. Lees jy 'n boek? Word 'n boek deur jou gelees?
Het sy die wiskunde gedoen? Is die wiskunde deur haar gedoen?
Sal hy die kat vang? Sal die kat deur hom gevang word?

* As die vraag met 'n vraagwoord begin, begin dan so:

Bv. Wie maak die kos? Deur wie word die kos gemaak?
Wat het die polisie gesoek? Wat is deur die polisie gesoek?

- 6 As die sin begin met: bv. **Die mense sê . . . . dan begin jy**
met: Daar word gesê . . . .

Bv. Die mense sê hy is lui. Daar word gesê dat hy lui is.
Hulle beweer hy is lui. Daar word beweer dat hy lui is.

- 7 Die woordorde is belangrik: (Time, Manner, DEUR . . . , Place)

Bv. Bedrywende vorm: STOMPI

(Die hond) jaag (elke dag) (die kat) (vinnig) (om die huis).

	Object	Verb 1	Time	Manner	By the subject	Place	Verb 2
Passive voice	Die kat	word	elke dag	vinnig	deur die hond	om die huis	gejaag

Dit is belangrik om te onthou dat die onderwerp (deur die hond/ deur die man/deur die kat) **voor die PLEK** geplaas word in die Lydende sin:

Bv. Die kat word elke aand (deur sy eienaar) *in die kombuis* kos gegee.

- 8 'n **Bevel / opdrag (command / instruction)** moet 'n **MOET** kry.

Bv. Doen die werk! Die werk moet gedoen word!
Bring die kos buitentoe! Die kos moet buitentoe gebring word!

F Koppelwerkwoorde

Lang infinitief – (om te)

1. **OM TE** (to)
(may or may not be together)

bv. Dit is vir haar lekker **OM TE** sing. (She likes to sing.)
Dis vir haar lekker **OM** 'n liedjie **TE** sing.
2. **PROBEER OM .....TE** (try to)

"om" is direk na "probeer" en die "te" is voor die werkwoord (proper verb)

bv. Jy moet **probeer OM** jou huiswerk klaar **TE maak**, voordat Sewende Laan begin.
Sy **probeer OM TE** konsentreer.
Sy **probeer om** elke periode **te konsentreer**.
3. **HOU DAARVAN OM .....TE** (like to)

bv. Ek **hou daarvan OM TE** swem
Ek **hou** nie baie **daarvan OM** my huiswerk **TE doen** nie.
4. **BESIG OM .... TE** (busy to / busy doing)

bv. Sy is nou **besig OM** haar huiswerk **TE doen**.

TIP:

Put **OM** straight after **probeer**, **daarvan** and **besig**.
The verb goes to the end of the sentence, put **TE** before the verb.

Kort Infinitief

TIP:

By die kort infinitief word **OM nie** gebruik **nie!!!**
The verb goes to the end of the sentence, put **TE** before the verb!

5. **Behoort TE** (ought to)

bv. Jy **behoort** hierdie eksamen goed **TE doen**.
Ek **behoort** 'n A vir Afrikaans **TE kry**.
6. **Hoef NIE ..... TE NIE**. (don't have to / need not to / need to)
Hoef NET ... TE (only has/have to)

bv. Die kinders het lank geswem, hulle **hoef NIE TE bad NIE**.
Jy **hoef NIE** al jou kos op **TE eet NIE**.

bv. Hy drink sy medisyne.
Hy **hoef net** sy medisyne **te drink**.
7. **Deur** (by)

bv. **Deur** vinnig **TE ry**, maak ons ongelukke.
Deur nie **TE leer** nie, kan jy niks bereik nie.
8. **Blyk** (seems to)

bv. Hy **blyk** die werk **TE verstaan**.

Hulle **blyk** gelukkig **TE** wees.

Die man lyk dronk.

(looks as if he is drunk)

Die man **blyk** dronk **te** wees.

(seems to be drunk)

9. **Skyn** (*seems to*)

bv. Hy **skyn** gelukkig by haar **TE** wees.

(seems to be happy)

Hy **skyn** die werk **TE** kan doen.

(seems to manage the work)

TIP:

Wanneer die kort infinitief in die *verlede tyd* gebruik word (behoort, hoef, lyk, blyk, skyn) sal slegs die infinitief-gedeelte na die verlede tyd verander.

Bv. Ek blyk die beste sokkerspeler te wees.

Verlede jaar blyk ek die beste sokkerspeler te gewees het.

Ek blyk die hoofrol te speel.

In die verlede blyk ek die hoofrol te gespeel het.

TIP:

When you see the word "asof" in the sentence you will not add the 'te'.
"Asof" can be used with **blyk** or **skyn** or **lyk** (*seems as if / looks as if*)

10. Dit skyn / lyk / blyk **asof** (*seems as if*)

Die kind gaan winkel toe loop.

Dit **skyn** / **blyk** / **lyk** **asof** die kind winkel toe gaan loop.

(NO 'te'!!!)

11. Dit blyk **dat** (*evident that*)

Die skoolhoof het die kind kantoor toe geroep.

Dit **blyk** **dat** die skoolhoof die kind kantoor toe **geroep** het.

(NO 'te'!!!!)

12. If you have to replace om ... te with **sodat**, you might have to add '**kan**' and even a **pronoun**.

Die seun klim op die stoel om die koekies af te haal.

Die seun klim op die stoel **sodat** **hy** die koekies **kan** afhaal.

13. A sentence can also start with the infinitive. After the infinitive the verb will follow:

Dis lekker om te swem. (Dis = dit is)

Om te swem is lekker. (The 'dit' will fall away.)

G Vraagsinne

Voorbeeld:

S V1 T M P V2 I

[Die mans] [het] [Saterdag] [saam met vriende] [by die dam] [gebraai] [om te ontspan]

Stel 'n vraag sodat die onderstreepte gedeelte die antwoord is:

a. **Die mans** het Saterdag saam met vriende by die dam gebraai om te ontspan. **Wie**

het Saterdag saam met vriende by die dam gebraai om te ontspan?

- b. Die mans het **Saterdag** saam met vriende by die dam gebraai om te ontspan.
Wanneer het die mans saam met vriende by die dam gebraai om te ontspan?
- c. Die mans het Saterdag **saam met vriende** by die dam gebraai om te ontspan. **Saam met wie** het die mans Saterdag by die dam gebraai om te ontspan? (*with whom? Voorsetsel + persoon*)
- d. Die mans het Saterdag saam met vriende **by die dam** gebraai om te ontspan.
Waar het die mans Saterdag saam met vriende gebraai om te ontspan?
- e. Die mans het Saterdag saam met vriende by die dam gebraai **om te ontspan**.
Hoekom het die mans Saterdag saam met vriende by die dam gebraai?

Die volgende vraagwoorde sal meestal gebruik word:

S = Wie / Wat (person, animal or object)

T = Wanneer / hoe laat (if they ask the time)

O = Wie / wat (person, animal or object)

M = Hoe

P = Waar

I = Hoekom/waarom

Vraagwoorde

Wie?	Who?
Wat?	What?
Waar?	Where?
Wanneer?	When?
Waarheen?	Where to?
Waarnatoe?	Where to?
Waarvandaan?	From where?
Watter?	Which?
Waarom?	Why?
Hoekom?	Why?
Hoeveel?	How many? / How much?
Hoe laat?	What time?
Die hoeveelste is dit?	What is the date?
Het?	Did/have?
Wie se?	Who's?
Waarin?	In what?
Waarop?	On what?
Waaruit?	Out of what?
Waarvoor?	What for? For what? About what?
Waarmee?	With what?
Waarsonder?	Without what?
Waarteen?	Against what?
Waaruit?	Out of?
Waarvan?	About/of what?

Waarvolgens?	According to what?
Waardeur?	Through what?
Waarna?	At what/to what/after what or which/whereupon/whereafter?
Waarby?	To/near/by what?
Waarvan?	of what / by what or which?

ONTHOU:

Vir 'n persoon gebruik ons: Wie? (Who?)

As daar 'n voorsetsel by is, gebruik ons:

Die voorsetsel + wie	To whom / with whom? Etc.
bv. Aan wie dink jy? Vir wie wag jy?	By wie gaan jy kuier? Met wie praat jy?

H Direkte en Indirekte rede

Direkte rede is 'n persoon se eie woorde.

Indirekte rede is wat 'n ander persoon sê of gesê het.

Bv. Direkte rede: Die man sê: "Ek is baie honger."

Na die inleidende werkwoord, bv die man sê/vra/skreeu/beveel, ens. gebruik ons 'n dubbelpunt: Die direkte woorde word tussen aanhalingstekens geplaas.

Die direkte rede bestaan uit 'n hoofsin en 'n bysin.

Hoofsin: Die man sê:

Bysin: "Ek is vandag baie honger."

Voorbeeld van die indirekte rede: Die man sê dat hy baie honger is.

- Indien die **hoofsin** (die gedeelte wat NIE in aanhalingstekens staan nie) in die **teenwoordige tyd is**, bly die werkwoord en tydwoord in die bysin onveranderd in die **indirekte rede** (die gedeelte wat in aanhalingstekens staan).

bv. Die man sê: "Ek is vandag baie honger."
Die man sê dat hy vandag baie honger is.

- a) As die **hoofsin** in die **verlede tyd is**, sal die **werkwoord en tydwoord verander**:

bv. Die man *het gesê*: "Ek is vandag baie honger."
Die man *het gesê* dat hy daardie dag baie honger was.

Tydwoorde wat verander:

nou / dan	toe
vandag/vanoggend/vanmiddag/vanjaar	daardie dag / oggend/ middag/ jaar
gister	die vorige dag
gisteroggend/gistermiddag/gisteraand	die vorige oggend / middag/ aand
verlede nag / jaar/ week	die vorige nag / jaar/ week
eergister	twee dae gelede

môre	die volgende dag
môre-oggend/ môre-aand	die volgende oggend / aand
oormôre	oor twee dae
gelede	tevore
hierdie	daardie
hiernatoe	daarnatoe

b) **As daar nie 'n tydwoord in die bysin is nie, sal die werkwoord nie verander nie.**

bv. Die man *het gesê*: "Ek is baie honger."
Die man *het gesê* dat hy baie honger is.

3. By 'n stelling kan die woord '**dat**' gebruik word om die hoofsin en bysin aanmekaar te voeg. Dan sal die werkwoord / werkwoorde na die einde van die sin skuif.

bv. Die man sê: "Ek *is* vandag baie honger."
Die man sê **dat** hy vandag baie honger *is*.

4. Onthou dat die **voornaamwoorde** in die sin sal verander.

bv. Die man sê: "**Ek** is baie honger."
Die man sê dat **hy** baie honger is. (**ek** verander na **hy**)

5. a) By 'n **algemene vraag** word die woord **of** gebruik om die hoofsin en bysin aanmekaar te voeg. (no spesific question word) Die werkwoord / werkwoorde sal na die einde van die sin skuif.

bv. Die man vra vir sy vrou: "Sal jy vir my kos *maak*?"
Die man vra vir sy vrou **of** sy vir hom kos *sal maak*.

b) By 'n **spesifieke vraag** word die **vraagwoord** gebruik om die twee dele saam te voeg. Die werkwoord / werkwoorde sal na die einde van die sin skuif.

bv. Die man vra vir sy vrou: "**Wanneer** sal jy vir my kos *maak*?"
Die man vra vir sy vrou **wanneer** sy vir hom kos *sal maak*.

6. a) By 'n **versoek of 'n bevel** word die woord '**dat**' gebruik om die twee dele saam te voeg. Die woord '**moet**' sal ook 'n die sin ingevoeg word.

bv. Die onderwyser sê: "Maak asseblief die deur vir my toe, Joe."
Die onderwyser sê vir Joe **dat** hy asseblief die deur vir hom **moet** toemaak.

b) By 'n **versoek of 'n bevel** kan woord '**om**' (infinitief) ook gebruik word om die twee dele saam te voeg. Die woord '**moet**' sal dan NIE gebruik word nie.

bv. Die onderwyser sê: "Maak asseblief die deur vir my toe, Joe." Die onderwyser sê vir Joe **om** asseblief die deur vir hom toe **te** maak.

Ander bevele:

Bv. Hy beveel: "Bly still!"
Hy beveel hulle om stil te bly.
Hy beveel dat hulle moet stilbly.

I   Bronnelys

- 1   Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse taal
- 2   My Afrikaanse sakboekie, The Language Company
- 3   Eureka! (Ek het dit!), Taalwerkboek vir Grade 11 en 12
- 4   Skerpmaker, Boek 3, Afrikaans Addisionele Taal
- 5   Handbook and study guide – Afrikaans Second Language
- 6   Kollig op Afrikaans Addisionele taal graad 12, Marie Burns, 2012

eduresourceza.com

AFDELING B

WOORDSTRUKTURE

A Trappe van Vergelyking

(Degrees of Comparison)

1. Ons gebruik vergelykings om **twee dinge met mekaar te vergelyk**.
Bv. Die groot hond is kwaaiër as die kleintjie.
2. Wanneer jy die woordjie “**as**” in die sin sien, sal jy die woord uit die **tweede kolom** gebruik. (Die vergrotende trap.)
Bv. Lank – langer -langste
Die seun is langer **as** die meisie.
3. Wanneer jy die woordjie “**die**” in die sin sien, gewoonlik net voor die woord wat jy moet invul, moet jy die woord uit die **laaste kolom** gebruik. (Die oortreffende trap.)
Bv. Die seun is **die** langste van die twee.
4. Wanneer jy die woorde “**hoe**” . . . “**hoe**” . . sien het jy ook met ‘n vergelyking te doen. Die woord wat jy moet gebruik sal altyd uit die **tweede kolom** kom. (Die vergrotende trap.)
Bv. Hoe langer die man wag, hoe kwater word hy.
Hoe meer jy leer, hoe beter sal jy in jou Wiskunde doen, hoe gelukkiger sal jou ouers wees.
5. Leer die volgende **TRAPPE VAN VERGELYKING** (Degrees of comparison)
Let op na die spelling van die donker gedrukte woorde.

STELLENDEN TRAP	VERGROTENDE TRAP	OORTREFFENDE TRAP
Maklik	makliker as	die maklikste
Dik	dikker as	die dikste
Groot	groter as	die grootste
Dun	dunner as	die dunste
Vet	vetter as	die vetste
Lig	ligter as	die ligste
Sleg	slegter as	die slegste
Warm	warmer as	die warmste
Duur	duurder as	die duurste
Skeef	skewer as	die skeefste
Laf	lawwer as	die lafste
Koud	kouer as	die koudste
Breed	breër as	die breedste
Wreed	wreder as	die wreedste
Glad	gladder as	die gladste
Moeg	moeër as	die moegste
Vroeg	vroeër as	die vroegste
Hoog	hoër as	die hoogste
Droog	droër as	die droogste
Leeg	leër as	die leegste
Laag	laer as	die laagste
Sag	sagter as	die sagste
Boos	boser as	die boosste
Vas	vaster as	die vasste
Fluks	flukser as	die fluksste
Los	losser as	die losste

Ru	ruwer as	die ruuste
Skoon	skoner as	die skoonste
Sku	skuwer as	die skuuste
Beskeie	meer beskeie as	die mees beskeie
Tevrede	meer tevrede as	die mees tevrede
Verlate	meer verlate as	die mees verlate
Opgewonde	meer opgewonde as	die mees opgewonde
Verleë	meer verleë as	die mees verleë
Goed	beter as	die beste
Nuut	nuwer as	die nuutste
Baie	meer as	die meeste
Laat	later as	die laatste
Geel	geler as	die geelste
Rooi	rooier as	die rooiste
Wit	witter as	die witste
Swart	swarter as	die swartste
Bruin	bruiner as	die bruinste
Groen	groener as	die groenste
Vuil	vuiler as	die vuilste
Koel	koeler as	die koelste
Hard	harder as	die hardste
Ver	verder as	die verste
Lekker	lekkerder as	die lekkerste
Kwaad	kwater as	die kwaadste
Kwaai	kwaaiër as	die kwaaieste
Bietjie	minder as	die minste
Naby	nader as	die naaste
Weinig	minder as	die minste
Lieflik	liefliker as	die lieflikste
Oulik	ouliker as	die oulikste
Vinnig	vinniger as	die vinnigste
Besig	besiger as	die besigste
Stadig	stadiger as	die stadigste
Mooi	mooier as	die mooiste
Grof	growwer as	die grofste
Laf	lawwer as	die lafste
Muf	muwwer as	die mufste
Doof	dower as	die doofste
Styf	stywer as	die styfste
Skurf	skurwer as	die skurfste

B Deelwoorde

Deelwoorde / participles describe the noun, eg: (boil) boiling water or boiled water.

Ons kry 3 tipes deelwoorde in Afrikaans:

Teenwoordige deelwoord	- Present Participle
Swak verlede deelwoorde	- Past Participle
Sterk verlede deelwoord	- the vowel changes (breek – gebroke)

As jy die regte vorm van die woord tussen hakies moet gee is daar 'n paar reëls wat jou kan help:

a. Teenwoordige deelwoord

- If you translate the underlined verb to English and the verb gets a **–ing**, the Afrikaans **verb** will get a **–end** or **–ende**. Whether it gets an **–end** or **–ende** depends on the position of the **noun** (remember these words describe the nouns)

eg. The child is crying mild.

-end
kook Die water is **kokend**.
sing Hulle loop **singend** die straat af.
Lag Hulle stap **laggend** na die klas toe.
Huil Die baba is **huilend** dokter toe.
Speel Hulle sit **spelend** in die sandput.
Juig Die skare spring **juigend** op en af.
Ontstel Die nuus is **ontstellend**.

Blaas: blasend
Beur: beurend
Bloei: bloeiend
Brand: brandend
Dink: *denkend*
Fluit: fluitend
Gil: gillend
Glimlag: glimlaggend
Gloei: gloeiend
Groei: groeiend
Hyg: hygend
Lek: lekkend
Loop: lopend
Maal: malend
Praat: pratend
Sink: sinkend
Skree: *skreeuend*
Slaap: slapend
Sluip: sluipend
Vloei: vloeiend
Wai: waaiend
Wapper: wapperend

-ende
Dit is **kokende** water.
Daar loop die **singende** kinders.
Die **laggende** kinders luister nie.
Die **huilende** seun het seergekry.
Die **spelende** kinders is gelukkig.
Die **juigende** skare raas.
Dit is **ontstellende** nuus.

blasende (*blowing*)
beurende (*heaving*)
bloeiende (*bleeding*)
brandende (*burning*)
denkende (*thinking*)
fluitende (*whisteling*)
gillende (*yelling*)
glimlaggende (*smiling*)
gloeiende (*glowing*)
groeiende (*growing*)
hygende (*gasping*)
lekkende (*leaking*)
lopende (*running* eg. water)
malende (*milling*)
pratende (*talking*)
sinkende (*sinking*)
skreeuende (*screaming*)
slapende (*sleeping*)
sluipende (*creeping*)
vloeiende (*flowing*)
waaiende (*waving*)
wapperende (*flapping*)

2. The following **verbs** can also describe the noun. To these you only add a –
de: doen, gaan, sien, staan

doen doende / voldoende
gaan gaande / verbygaande
sien siende / versiene
staan staande / bestaande

b. Swak Verlede deelwoord (They are used literally)

Verlede = past, so if you can translate the word in brackets to a **past tense verb**, these verbs will get a **ge-** first, and **de / te** at the end.

Bv. Cooked food **gekookte** kos
Broken cup **gebreekte** koppie
Washed hair **gewasde** hare

1. As die werkwoord (**verb**) op **K** of **P** eindig sit jy 'n **-te** aan die einde van die woord.

(kook) **gekookte** water
(kap) **gekapte** hout
(pluk) **geplukte** appels
(skop) **geskopte** bal
(afsak) **afgesakte** kouse

2. As die werkwoord op 'n **D** of 'n **T** eindig sit jy net 'n **-e** aan die einde van die woord.

(brand) **gebrande** vleis / verbrande hout
(sout) **gesoute** jagter
(verlaat) **verlate** (*abandoned*)

3. As die werkwoord op **enige ander letter eindig** kan jy 'n **-de** aansit.

(verlam)	verlam de man	<i>paralysed</i> (the verb starts with ver, no -ge.)
(verdwaal)	verdwaal de koei	<i>lost</i>
(braai)	gebraaide vleis	<i>cooked</i>
(afstof)	af gestofde tafel	<i>dusted</i>
(bederf)	bederf de vrugte	<i>spoiled</i>
(vang)	gevangde vis	<i>caught</i>
(verbaas)	verbaas de ma	<i>amazed</i>
(skei)	geskeide ouers	<i>divorced</i>
(oplei)	op geleide verpleegster	<i>trained</i>
(bitter)	verbitter de man	<i>bitter man</i>
(jaag)	gejaagde lewe	<i>rushed</i>
(kaap)	gekaapte kar	<i>hijacked</i>
(kraak)	gekraakte	<i>cracked</i>
(krap)	gekrapte	<i>scraped/scratched</i>
(maak)	gemaakte	<i>made</i>
(moor)	gemoorde, vermoorde	<i>murdered</i>
(mors)	gemorsde, vermorsde	<i>wasted</i>
(oefen)	ge oefende	<i>practised</i>
(skeur)	geskeurde, verskeurde	<i>torn</i>
(smeer)	gesmeerde	<i>battered</i>
(smoor)	gesmoorde / versmoorde	<i>smothered/suffocated</i>
(splinter)	gesplinterde / versplinterde	<i>splintered</i>
(verwond)	verwond de	<i>wounded</i>
(vorm)	gevormde	<i>formed / moulded</i>
(vries)	gevriesde	<i>frozen</i>
(wapen)	gewapende	<i>armed</i>
(ys)	ge-ysde	<i>iced</i>

(Sommige woorde wat op 'n f, g of s eindig kan soms 'n -te of -de kry, en albei is reg bv. (verlig) verligte / verligde stadium, (pos) geposte / geposde brief / uitgeputte mense.)

c. Sterk verlede deelwoord (Figurative use only, vowels change.)

1. Die woord eindig altyd op 'n **-e**. Die klank van die woord verander.

Werkwoord

Sterk verlede deelwoord

(bederf) kind	bedorwe kind	<i>spoiled child / brat</i>
Nie (besin) aksie	onbesonne aksie	<i>irresponsible action/reaction</i>
(opwen) mense	opgewonde mense	<i>excited people</i>
(opwen)	opwindende wedstryd	<i>exciting match</i>
(beweeg) meisie	bewoë meisie	<i>sad/crying girl</i>
(sluit) deure	geslote deure	<i>closed doors</i>
(buig) hoof	geboë hoof	<i>bowed head</i>

(voorskryf) boeke	voorgeskrewe boeke	<i>prescribed</i>
(vasbesluit) man	vasbeslote man	<i>determent</i>
(aanneem) kind	aangenome kind	<i>adopted</i>
(breek) hart	gebroke hart	<i>broken heart</i>
(afgelê) dorp	afgeleë dorp	<i>remote town</i>
(betrek) lug	betrokke lug	<i>overcast</i>
(opskiet) seun	opgeskote seun	<i>young boy</i>
(swel) hoof	geswolle hoof	<i>big headed</i>
(vries) groente	bevrore groente	<i>frozen vegetables</i>
(doen) sake	gedane sake	<i>done deal</i>
(kies) komitee	gekose komitee	<i>chosen committee</i>
(sweer) vyande	geswore vyande	<i>sworn enemies</i>
(aanwys) persoon	aangewese persoon	<i>right person</i>
(suip) man	'n besope man	<i>a drunk person</i>
(sluip) man	hy is besope	<i>he is drunk</i>
(sluip) skelm	geslepe skelm	<i>sly thief</i>
(sluit) deure	agter geslote deure	<i>behind closed doors</i>
(verbied) terrein	verbode terrein	<i>forbidden territory</i>
(wees) dogtertjie	verwese dogtertjie	<i>lonely/deserted</i>
(wen) stryd	gewonne stryd	<i>won/victory</i>

C Betreklike Voornaamwoorde (Relative pronouns)

- A. **WAT = who** - **PEOPLE**
- B. **WIE = who** - **PEOPLE**
- C. **WAT = what, which, that** - **ANIMALS / INANIMATE OBJECTS**
- D. **WIE SE = whose** - **PEOPLE**
- E. **WAARVAN DIE = whose** - **ANIMALS / INANIMATE OBJECTS**
- A. If you refer to a **person**, only use **WAT** if there is **NO PREPOSITION** and you want to say **"WHO"**.
- Bv. Die man (wie / **wat**) daar loop is my oom. (person, no prep.)
Die man (wie / **wat**) gesteel het, het tronkstraf gekry. (person, no prep)
- B. Use **WIE** if you refer to a **person** and there **IS A PREPOSITION** and you want to say **"WHO"**
- Bv. Dit is die man (**op wie** / waarop) ek verlief is. (person + prep.)
My ouma (**aan wie** / waaraan) ek skryf is al oud.
Die seun (**langs wie** / waarlangs) ek op die klasfoto staan, se naam is Hein.
Die meisie (**met wie** / waarmee) ek uitgaan is pragtig.
(**Na wie** / waarna) lyk sy, haar ma of haar pa?
- C. If you want to say **"THAT"** or **"WHICH"** for an **animal or inanimate object** and there is **NO PREPOSITION**, use **WAT**
- Bv. Die perd (**wat** / wie) daar hardloop is myne. (not a person, no prep.)
Die hond (**wat** / wie) my gebyt het is nou dood.
- D. Use **WIE SE** only for **people** if you want to say **"WHOSE"**.
- Bv. Jy moet vir my sê **wie se** kind dit is. (person, whose)
Die vrou **wie se** kind dit is, sal nou hier wees.

E. If you want to say “**WHOSE**” for an **animal or inanimate object**, use **WAARVAN**.

Bv. Dit is die kar **waarvan** die wiele gesteel is. (not a person, whose)
Hier is die ring **waarvan** die diamant verloor het.

You cannot use WAT/WAAR + A PREPOSITION

Wat + in = **waarin**
Wat + van = **waarvan**
Wat + vir = **waarvoor**
Wat + met = **waarmee**
Wat + deur = **waardeur**
Wat + aan = **waaraan**
Wat + by = **waarby**
Wat + uit = **waaruut**
Wat + oor = **waaroor**
Wat + na + toe = **waarnatoe**

waar + in = **waarin**
waar + op = **waarop**
waar + met = **waarmee** (with what?)
waar + aan = **waaraan**
waar + voor = **waarvoor** (For what?)
waar + by = **waarby**
waar + heen = **waarheen**
waar + langs = **waarlans**
waar + agter = **waargter**
waar + onder = **waaronder**
waar + binne = **waarinne**
waar + bo = **waarbo**
waar + deur = **waardeur**
waar + na + toe = **waanatoe**

Voorbeeld:

Die man sit in die vliegtuig.
Hy kyk na die advertensie.

You cannot use a PREPOSITION + DIT

in + dit = **daarin**
van + dit = **daarvan**
vir + dit = **daarvoor**
met + dit = **daarmee**
deur + dit = **daardeur**
aan + dit = **daaraan**
by + dit = **daarby**
uit + dit = **daaruut**
oor + dit = **daaroor**
na + dit + toe = **daarnatoe**

Vraag:

Waarin sit die man?
Waarna kyk hy?

Ek het 'n tas, ek pak my klere (in dit) **daarin**.

Ek sit op 'n stoel. Ek sit (op dit) **daarop**

Wanneer 'n voorsetsel betrekking op 'n persoon het, gebruik ons die voorsetsel + WIE

Ek het jou **van** die meisie vertel. Dit is die meisie **van wie** ek jou vertel het.

Dit is die man **met wie** ek gepraat het.

Dit is die vrou **aan wie** ek die brief geskryf het.

Ons kla **oor** die onderwyser. Hy is kwaai. Die onderwyser **oor wie** ons kla, is kwaai.

As die sin betrekking op 'n persoon het, maar daar is geen voorsetsel in die sin nie, gebruik ons WAT.

Die meisie is mooi. . . . Die meisie **wat** mooi is . . .

Die man staan in die son . . . Die man **wat** in die son staan . . .

Vir 'n dier of 'n voorwerp gebruik ons WAT.

Die hond is groot . . . Die hond **wat** groot is . . .

Die boek is interessant . . . Die boek **wat** interessant is . . .

D Voornaamwoorde – Pronouns

1 Persoonlike voornaamwoorde

Ek – I	My – my/me	Myne – mine
Hy – he	Hom - him	Syne – his
Sy – she / his	Haar - her	Hare – hers
Ons – we / our	Joune – yours (singular)	Ons s'n – ours
Julle – you (plural)	Julle – your (plural)	Julle s'n – yours
Hulle – they	Hulle – their	Hulle s'n – theirs
U – you (formal)	U - your	U s'n – yours (formal)

E Afkortings

- Punte kan weggelaat word by die volgende afkortings:

- Name van instansies soos VVO / VN
- Punte word nie by Akronieme gebruik nie, bv. SASOL, ESKOM, VIGS
- Windrigtings, bv. NNW (Noordnoordwes)
- Geografiese name, bv. RSA / VSA
- Afkortings in die natuurwetenskappe, bv. C (Celsius), O (Suurstof)
- Metrisering / metrieke eenhede, bv. mm (millimeter), km/h (kilometer per uur)

- Punte is opsioneel by afkortings wat net uit hoofletters bestaan, bv. I.K./IK. S.A.L. of SAL.

- Daar is nooit 'n spasie binne 'n afkorting nie, en ook nie 'n koppelteken nie.

Afrikaanse woord

Engelse betekenis

Afrikaanse woord	Afr.	Engelse betekenis
Afrikaans	Afr.	<i>Afrikaans</i>
antwoord	antw.	<i>answer</i>
as gevolg van	a.g.v.	<i>as a result of</i>
April	Apr.	<i>April</i>
asseblief	asb.	<i>please</i>
Augustus	Aug.	<i>August</i>
Baccalaureus Artium	B.A.	<i>B.A. degree</i>
blaai om	b.o.	<i>turn to next page</i>
bladsy	bl.	<i>page</i>
belasting op toegevoegde waarde	BTW	<i>VAT</i>
Beperk	Bpk.	<i>Ltd</i>
bogenoemde	bg.	<i>the above</i>
bywoord	bw.	<i>adverb</i>
byvoorbeeld	bv.	<i>for example</i>
Celsius	C	<i>Celsius</i>
departement	dept.	<i>department</i>
Desember	Des.	<i>December</i>
deur middel van	d.m.v.	<i>by means of</i>
Diere Beskermings Vereeniging	DBV	<i>SPCA</i>
dit wil sê	d.w.s.	<i>in other words</i>
dosyn	dos.	<i>dozen</i>
dokter	dr.	<i>doctor</i>
dokters / doktore	dr.	<i>doctors</i>
dit is	d.i.	<i>it is</i>
Elektrisiteitsvoorsieningskommissie	ESKOM	<i>ESCOM</i>
enkelvoud	ekv.	<i>singular</i>

ensovoorts	ens.	<i>et cetera</i>
Februarie	Feb.	<i>February</i>
figuur	fig.	<i>figure</i>
Frankryk	Fr.	<i>France</i>
graad	gr.	<i>grade</i>
gram	g	<i>gram</i>
generaal	genl.	<i>general</i>
gebore	geb.	<i>born</i>
geskiedenis	gesk.	<i>history</i>
hoofstuk	hfst.	<i>chapter</i>
hoek van	h.v.	<i>corner of</i>
hulpwerkwoord	hulpww.	<i>auxiliary verb</i>
in verband met	i.v.m.	<i>in connection with</i>
in plaas van	i.p.v.	<i>in stead of</i>
Januarie	Jan.	<i>January</i>
jaar	jr.	<i>year</i>
intelligensiekwosiënt	IK	<i>IQ</i>
Julie	Jul.	<i>July</i>
Junie	Jun.	<i>June</i>
kilogram	kg	<i>kilogram</i>
kilometer	km	<i>kilometer</i>
liter	l	<i>liter</i>
laasgenoemde	lg.	<i>lastly mentioned / the latter</i>
Maart	Mrt.	<i>March</i>
Mei	Mei	<i>May</i>
mejuffrou	mej.	<i>miss</i>
meneer	mnr.	<i>mister</i>
met ander woorde	m.a.w.	<i>in other words</i>
milliliter	ml	<i>millilitre</i>
mevrou	mev.	<i>mrs</i>
na aanleiding van	n.a.v.	<i>regarding</i>
namiddag	nm.	<i>pm (afternoon)</i>
nommer	nr./no.	<i>number</i>
November	Nov.	<i>November</i>
naamlik	nl.	<i>namely</i>
Nota Bene	N.B.	<i>Nota Bene</i>
Oktober	Okt.	<i>October</i>
onder andere	o.a.	<i>also</i>
Oostelike Provinsie	OP	<i>Eastern Province</i>
Oranje Vrystaat	OVS	<i>Orange Free State</i>
prokureer	prok.	<i>lawyer</i>
provinsie	prov.	<i>province</i>
per week / per uur / per maand	p.w. p.u. p.m.	<i>per week per hour per month</i>
rekening	rek.	<i>invoice/account</i>
Rooms-Katoliek	RK	<i>Roman Catholic</i>
antwoord asseblief	R.S.V.P.	<i>please answer</i>
Suid-Afrika	SA	<i>South Africa</i>
Suid-Afrikaanse Buro van Standaarde	SABS	<i>South African Bureau of Standards</i>
Suid-Afrikaanse Lugdiens	SAL	<i>SAA</i>
senior	sr.	<i>senior</i>
sentimeter	cm	<i>centimeter</i>
sent	c	<i>cent</i>
September	Sept.	<i>September</i>
standerd	st.	<i>standard</i>
straat	str.	<i>street</i>

ten opsigte van	t.o.v.	<i>in terms of</i>
ten spyte van	t.s.v.	<i>in spite of</i>
telefoon	tel.	<i>telephone</i>
temperatuur	temp.	<i>temperature</i>
televisie	TV	<i>television</i>
Universiteit van Suid-Afrika	UNISA	<i>UNISA</i>
uitbreiding	uitbr.	<i>expansion</i>
voormiddag	vm.	<i>am (morning)</i>
voor Christus	v.C.	<i>BC</i>
Verenigde State van Amerika	VSA	<i>USA</i>
voorbeeld	vb.	<i>example</i>
vergelyk	vgl.	<i>compare</i>
volgende	vlg.	<i>next</i>
versus / teen	vs.	<i>versus</i>
Watt	W	<i>Watt</i>
woordeboek	wdb.	<i>dictionary</i>
Wiskunde	wisk.	<i>Mathematics</i>
werkwoord	ww.	<i>verb</i>

Dae van die week:**Altyd die eerste twee letters van die dag**

So.	Sondag		
Ma.	Maandag	Vr.	Vrydag
Di.	Dinsdag	Sa.	Saterdag
Wo.	Woensdag		
Do.	Donderdag		

F Intensiewe vorme en vergelykings

WOORD	INTENSIEWE VORM	VERGELYKING
af	morsaf	
alleen	stoksielalleen / vingeralleen	
arm	brandarm	So arm soos 'n kerkmuur
bang	doodbang	
bitter	galbitter	So bitter soos gal
bleek	wasbleek / doodsbleek	So bleek soos 'n laken
blind	stokblind	So blind soos 'n mol
blou	potblou / hemelsblou	So blou soos die hemel
dik	trommeldik	
donker	pikdonker / stikdonker	So donker soos die nag
dood	morsdood	So dood soos 'n mossie
doof	stokdoof	So doof soos 'n kwartel
dronk	smoordronk / papdronk	So dronk soos 'n tor/matroos
droog	kurkdroog	So droog soos kurk
dun	plankdun/papierdun	So dun soos 'n plank
duur	peperduur	
eenvoudig	doodeenvoudig	
eerlik	doodeerlik	
flou	stokflou	
fris	perdfriis	So fris soos 'n perd
geel	goudgeel	So geel soos goud
gek	stapelgek	
geld		Geld soos bossies

glad	seepglad / spieëlglad	So glad soos seep
goedkoop	spotgoedkoop	
graag	dolgraag	
groen	grasgroen	So groen soos gras
hard	kliphard	So hard soos klip
helder	kristalhelder	So helder soos kristal
hoog	hemelhoog	So hoog soos die hemel
jonk	bloedjonk	
klein	piepklein	So klein soos 'n muis
koel		So koel soos 'n komkommer
koud	yskoud	So koud soos ys
krom	hoepelkrom	So krom soos 'n hoepel
kwaad	smoorkwaad	
lam	boeglam	
lank		So lank soos 'n paal
leeg	dolleeg	So leeg soos 'n eierdop
lelik	skreeulelik	So lelik soos die nag
lewendig	springlewendig	
lieg		Lieg soos 'n tandetrekker
lig	veerlig	So lig soos 'n veer
lui	vreklui	So lui soos 'n donkie
maer	brandmaer	So maer soos 'n kraai / riet
mak	hondmak	So mak soos 'n lam
mal		So mal soos 'n haas
moeg	doodmoeg	So moeg soos 'n hond
mooi	popmooi / wondermooi	
naak	poedelnakend	
naar		So naar soos 'n kat
nat	papnat / sopnat	So nat soos 'n kat / hoender
nodig	broodnodig	
nugter	doodnugter	
nuuskierig		So nuuskierig soos 'n aap
nuut	splinternuut	
onskuldig	doodonskuldig	
oop	wawyd oop	
orent	penorent	
oud	stokoud	So oud soos die berge
plat		So plat soos 'n pannekoek
pronk		Pronk soos 'n pou
reg	loodreg	So reg soos 'n roer
regop	penregop	So regop soos 'n kers
reguit	pylreguit	So reguit soos 'n pyl
rond	koeëlrond	
rooi	bloedrooi	So rooi soos bloed
rook		Rook soos 'n skoorsteen
ryk	skatryk	So ryk soos Salomo
ryp	papryp	
sag	fluweelsag	So sag soos fluweel
siek	hondsiek	So siek soos 'n hond
skoon	silwerskoon	So skoon soos silwer
skurf		So skurf soos 'n padda
slaap		Slaap soos 'n klip
slim		So slim soos die houtjie van die galg
soet	stroopsoet	So soet soos stroop
steeks		So steeks soos 'n donkie
sterk		So sterk soos 'n os
stil	doodstil	So stil soos 'n muis/So stil soos die graf
styf	stokstyf	
suinig	vreksuinig	

suur	asynsuur	So suur soos asyn
swaar	loodswaar	So swaar soos lood
swak	doodswak	So swak soos 'n lammetjie
swart	pikswart	So swart soos die nag
sweet		Sweet soos 'n perd
swem		Swem soos 'n vis
taai	rateltaai	Taai soos 'n ratel
vaal	asvaal	
vars	kraakvars	
verlief	smoorverlief / dolverlief	
vet	spekvet	So vet soos 'n vark
vinnig	blitsvinnig	So vinnig soos blits
vol	propvol / stampvol	
vreemd	wildvreemd	
vrot	papvrot	
warm	vuurwarm	So warm soos vuur
wit	spierwit	So wit soos sneeu

G Getalle, nommers, tyd

Nommer	Hoofitelwoord	Rangtelwoord
1	een	eerste
2	twee	tweede
3	drie	derde
4	vier	vierde
5	vyf	vyfde
6	ses	sesde
7	sewe	sewende
8	agt	agtste
9	nege	negende
10	tien	tiende
11	elf	elfde
12	twaaif	twaaifde
13	dertien	dertiende
14	veertien	veertiende
15	vyftien	vyftiende
16	sestien	sestiende
17	sewentien	sewentiende
18	agtien	agtiende
19	negentien	negentiende
20	twintig	twintigste
21	een en twintig	een en twintigste
22	twee en twintig	twee en twintigste

30	dertig
40	veertig
50	vyftig
60	sestig
70	sewentig
80	tagtig
90	negentig
100	honderd / eenhonderd
1000	duisend / eenduisend
1 000 000	miljoen / eenmiljoen

32 000	twêe en dertig duisend
jaar: 1995	negentien vyf en negentig
jaar: 2013	tweeënduisend en dertien
11 jr. oud	elf jaar oud

Woordeskat vir TYD

uur	<i>o' clock / hour</i>	voor	<i>to</i>
half	<i>half</i>	kwartier	<i>15 minutes</i>
oor	<i>past</i>	kwart	<i>quater</i>
halfuur	<i>half an hour</i>	aand	<i>evening</i>
om	<i>at</i>	nag	<i>night</i>
midnag	<i>midnight</i>	minute	<i>minutes</i>
oggend	<i>morning</i>	minuut	<i>minute</i>
middag	<i>afternoon</i>	voormiddag (vm)	<i>morning (am)</i>
namiddag (nm)	<i>afternoon (pm)</i>		

Tyd

Horlosie-tyd word altyd as EEN woord geskryf. Indien daar te veel vokale langs mekaar is, word 'n koppelteken gebruik.

01h00	eenuur	01h05	vyf oor een
02h00	twêe-uur	02h10	tien oor twee
03h00	drie-uur	03h15	kwart oor drie
04h00	vieruur	04h20	twintig oor vier
05h00	vyfuur	05h30	halfses (one word)
06h00	sesuur	06h35	vyf en twintig voor sewe
07h00	sewe-uur	07h40	twintig voor agt
08h00	agtuur	07h45	kwart voor agt
09h00	nege-uur	07h50	tien voor agt
10h00	tienuur	07h55	vyf voor agt
11h00	elfuur	08h00	agtuur (one word)
12h00	twaaalfuur (one word)		

H Versamelname en maatname (collective nouns)

'n paneel beoordelaars
'n baksel beskuit
'n sak biltong
'n bos blomme
'n ruiker blomme
'n tenk brandstof
'n swerm bye
'n bende diewe
'n dosyn eiers
'n bondel hout
'n kas klere
'n blik koekies
'n liter water
'n koppie koffie
'n sak lemoene
'n meter materiaal

'n beker melk
'n groep mense
'n kolonie miere
'n trop olifante
'n pot pap
'n tros piesangs
'n kilogram rys
'n vrag sand
'n koor sangers
'n versameling seëls
'n trop skape
'n bos/stel sleutels
'n knippie sout
'n span rugbyspelers
'n lepel suiker
'n stel tande
'n skool visse
'n swerm voëls
'n bak vrugte
'n boord vrugtebome
'n bondel wasgoed
'n glas water
'n bos wortels

I Samestellings, Afleidings en samestellende afleidings

*Twee of meer woorde kan aan mekaar gelas word om 'n **samestelling** te vorm. Dit word altyd as **een** woord geskryf.*

Woorde sonder 'n tussenvoegsel:

bad+kamer	badkamer	graf+steen	grafsteen
eet+lepel	eetlepel	klas+kamer	klaskamer
kleuter+skool	kleuterskool	skool+saal	skoolsaal
koffie+kan	koffiekan	seun+skool	seunskool
motor+huis	motorhuis	meisie+skool	meisieskool
opstaan+tyd	opstaantyd	slaap+kamer	slaapkamer
tand+arts	tandarts	sport+motor	sportmotor
polisie+vrou	polisievrou	tafel+doek	tafeldoek
pos+bus	posbus	koffie+beker	koffiebeker
tee+pot	teepot	eier+pan	eierpan
wild+tuin	wildtuin	vis+stok	visstok

Woorde met 'n -e as tussenvoegsel

bed+goed	beddegoed	boek+kas	boekekas
by+korf	byekor	boer+plaas	boereplaas
haas+pad	hasepad	held+daad	heldedaad
hond+hok	hondehok	perd+kar	perdekar
suid+wind	suidewind	vrou+dokter	vrouedokter
pan+koek	pannekoek	man+krag	mannekrag
mens+kennis	mensekennis	wild+bees	wildebees
vrou+klere	vroueklere		

Woorde met 'n -te as tussenvoegsel

oos+wind	oostewind	wes+wind	westewind
stil+tyd	stiltetyd	vrug+boom	vrugteboom
vrug+sap	vrugtesap	vrug+boord	vrugteboord

Woorde met 'n -s as tussenvoegsel

god+diens	godsdien	hemp+mou	hempsmou
hemel+blou	hemelsblou	land+taal	landstaal
land+vlag	landsvlag	liggaam+deel	liggaamsdeel
man+klere	mansklere	stad+lewe	stadslewe
verkeer+konstabel	verkeerskonstabel	werk+winkel	werkswinkel
broek+pyp	broekspyp	broer+kind	broerskind
kind+been	kindsbeen	man+kouse	manskouse
knoop+gat	knoopskat	suster+kind	susterskind

Woorde met 'n -er as tussenvoegsel

kind+kamer	kinderkamer	kind+speletjie	kinderspeletjie
kind+bybel	kinderbybel	kind+dae	kinderdae

Woorde met 'n -en(s) as tussenvoegsel

eet+tyd	etenstyd	eet+uur	etensuur
eet+tafel	etenstafel	lewe+lus	lewenslus
lewe+styl	lewenstyl	slaap+tyd	slapenstyd
kop+ent	koppenent	nooi+van	nooiensvan
voet+ent	voetenent	wa+huis	waenhuis
lewe+lank	lewenslank	sterf+uur	sterwensuur

Woorde wat op 'n 'f' eindig kry 'n -wwe of -we(r) as tussenvoegsel

druif+boer	druifweboer	slaaf+klok	slaweklok
brief+bus	briewebus	druif+sap	druifwesap
kalf+liefde	kalfwerliefde		

Woorde wat op 'n 's' eindig en die tweede woord begin met 'n 's' (kry geen tussenvoegsel nie)

jas+sak	jassak	muis+stert	muisstert
dans+skoene	dansskoene	gras+saad	grassaad
plaas+seun	plaasseun	baas+speler	baasspeler
pos+seël	posseël	vis+stok	visstok

Uitsonderings

skip+reis	skeepsreis	skip+kaptein	skeepskaptein
aarde+appel	aartappel	aarde+beweging	aardbeweging
aard+wurm	erdwurm	aarde+verwarming	aardverwarming
hoog+veld	hoëveld	koning+ryk	koninkryk
os+wa	ossewa	rib+been	ribbebeen
skip+verslag	skeepsverslag		

Samestellende afleidings

'n Samestellende afleiding is 'n samestelling (bv. jassak / motorhuis) wat 'n voor- of agtervoegsel ook het (bv. jassakkie / motorhuise)

Afleidings

'n Afleiding is 'n enkele woord of basis (bv. brand) wat 'n voor of agtervoegsel of beide het (bv. **verbrand** / **verbrande**)

verjaar – birthday	verslaap – oversleep	herken – recognize	ontvries - defrost
begroet – salute/greet	wanbegrip - misunderstanding	wanpraktyk - malpractice	ontevrede - dissatisfied
abnormaal – abnormal	slaperig – sleepy	moedeloos - dejected	onderwyser/es - teacher

J Lande en persone

LAND	PERSOON
Amerika	Amerikaner
Australië	Australiër
België	Belg
Brittanje	Brit
China	Chinees
Denemarke	Deen
Duitsland	Duitser
Egipte	Egiptenaar
Engeland	Engelsman
Frankryk	Fransman
Griekeland	Griek
Holland	Hollander
Ierland	Ier
Indië	Indiër
Iran	Iranees
Israel	Israeliet
Italië	Italianer
Japan	Japanees
Kanada	Kanadees
Meksiko/Mexiko	Meksikaner/Mexikaner
Mosambiek	Mosambieker
Neeu-Seeland	Neeu-Seelander
Noorweë	Noor
Oostenryk	Oostenryker
Pole	Pool
Portugal	Portugees
Rusland	Rus
Skotland	Skot
Spanje	Spanjaard
Suid-Afrika	Suid-Afrikaner
Swaziland	Swazi
Swede	Sweed
Switserland	Switser
Turkeye	Turk
Zambië	Zambiër
Zimbabwe	Zimbabwiër

K Manlik en vroulik

Manlik	Vroulik	Engels
akteur	aktrise	actor/actress
bestuurder	bestuurderes	manager/es
brandweerman	brandweervrou	fire fighter
broer	suster	brother/sister
broerskind	susterskind	nephew/niece
bruidegom	bruid	groom/bride
buurman	buurvrou	neighbour
danser	danseres	dancer
digter	digteres	poet/-ess
eienaar	eienares	owner
gasheer	gasvrou	host/-ess
god	godin	god/-ess
haarkapper	haarkapster	hairdresser
held	heldin	hero/in
kelner	kelnerin	waiter/waitress
kleinseun	kleindogter	grandson/daughter
koning	koningin	king/queen
kunstenaar	kunstenares	artist
man	vrou	husband/wife
monnik	non	monk/nun
neef	niggie	cousin
onderwyser	onderwyseres	teacher
ontwerper	ontwerpster	designer
oom	tannie/tante	uncle/aunt
oujongkêrel	oujongnoui	bachelor/ress
oupa	ouma	grandfather/mother
ma	pa	father/mother
polisieman	polisievrou	policeman/-woman
prins	prinses	prince/-ss
sanger	sangeres	singer
sekretaris	sekretaresse	secretary
seun	meisie/dogter	boy/girl, daughter
skoonseun	skoondogter	son-in-law / daughter-in-law
skrywer	skryfster	writer
slaaf	slavin	slave
speler	speelster	player
stiefpa	stiefma	stepdad/mom
strooijonker	strooimeisie	best man / bridesmaid
swaer	skoonsuster	brother-in-law / sister-in-law
verpleër	verpleegster	nurse
vriend	vriendin	friend
wewenaar	weduwee	widower/widow

Woorde wat dieselfde bly vir manlik en vroulik

argitek	architect
boer	farmer
bouer	builder
dokter	doctor
elektrisiën	electrician

fotograaf	<i>photographer</i>
ingenieur	<i>engineer</i>
kok/sjef	<i>cook/chef</i>
loodgieter	<i>plumber</i>
loods	<i>pilot</i>
model	<i>model</i>
outeur	<i>author</i>
politikus	<i>politician</i>
prokureur	<i>lawyer</i>
regter	<i>judge</i>
tandarts	<i>dentist</i>
veearts	<i>veterinarian</i>
verkeerskonstabel	<i>traffic officer</i>
wetenskaplike	<i>scientist</i>

L Een woord vir 'n omskrywing

Omskrywing	Een woord	Engels
in die oggend	soggens	<i>in the morning</i>
in die middag	smiddags	<i>in the afternoon</i>
in die aand	saans	<i>in the evening</i>
in die nag	snags	<i>at night</i>
al die tyd	altyd	<i>always</i>
op tyd	betyds	<i>on time</i>
oor 'n kort rukkie	binnekort	<i>shortly</i>
op 'n kort manier	kortliks	<i>in short/ briefly</i>
elke dag	daagliks	<i>daily</i>
elke week	weekliks	<i>weekly</i>
elke maand	maandeliks	<i>monthly</i>
elke jaar	jaarliks	<i>annually</i>
as die son opkom	dagbreek/sonsopkoms	<i>dawn</i>
as die son onder gaan/voor donker	sonsondergang	<i>dusk / sunset</i>
hierdie dae	deesdae	<i>nowadays</i>
in die verlede	destyds	<i>in the past</i>
baie keer	dikwels	<i>often</i>
twee dae gelede	eergister	<i>day before yesterday</i>
'n honderd jaar	eeu	<i>century</i>
tien jaar	dekade	<i>decade</i>
'n dag gelede	gister	<i>yesterday</i>
met verloop van tyd	mettertyd	<i>gradually</i>
oor 'n rukkie	netnou / nou-nou	<i>shortly</i>
die dag na môre	oormôre	<i>day after tomorrow</i>
min keer	selde	<i>seldom</i>
sommige tye	soms/somtyds	<i>sometimes</i>
aan die einde	uiteindelik	<i>at last</i>
nie laat nie	betyds	<i>on time</i>

M Voorsetsels

Aan

hulle sit aan tafel	<i>at the table</i>
hy klop aan die deur	<i>knocks on the door</i>
sy skryf 'n brief aan haar ma	<i>write a letter to her mom</i>
ek dink aan jou	<i>thinking of you</i>
ons is baie naby aan mekaar	<i>close to</i>
sy raak verloof aan hom	<i>engaged to him</i>
dis te danke aan haar, dat ek lewe	<i>thanks to her</i>
dis te wyte aan hom, dat ek seergekry het	<i>because of/ his fault</i>
hy ly aan TB	<i>suffers from</i>
hand aan hand	<i>hand in hand</i>
dood aan longontsteking	<i>died of pneumonia</i>
hulle hardloop kop aan kop	<i>head to head</i>
dit is aan jou linkerkant	<i>on your left</i>
'n tekort aan dokters	<i>shortage of</i>
ek glo aan . . .	<i>believe in</i>

Agter

Hy staan agter my	<i>behind me</i>
Die skelm is agter slot en grendel	<i>behind bars</i>

By

ek bly by my ma en pa	<i>stay with</i>
hy is by die winkel	<i>at the shop</i>
hulle is by hulle vriende	<i>at their friends</i>
hulle is by die skool	<i>at school</i>
hy klim by die venster in	<i>at the window</i>
hy breek by die huis in	<i>broke into the house</i>
kyk by die venster uit	<i>look through the window</i>
sy het by die dood omgedraai	<i>almost died</i>

Deur

sy blaai deur die tydskrif	<i>page through the magazine</i>
dis deur jou, dat ek in die moeilikheid is	<i>because of you</i>
hy is deur die blare	<i>half asleep</i>
hy is deur die wind	<i>confused</i>
deur die ore gewerk	<i>done in</i>
deur haar nek betaal	<i>payed too much</i>
die kat word deur die hond gejaag	<i>chased by the dog (passive voice)</i>

In

in sy noppies	<i>very pleased</i>
glo in God	<i>believe in</i>
sy is in die kombuis	<i>in the kitchen</i>
in 'n mate	<i>to an extent</i>

Met

sy is met Dawid getroud	<i>married to</i>
hulle gaan met vakansie	<i>go on holiday</i>
hy praat met my	<i>talks to me</i>
met ander woorde (m.a.w.)	<i>in other words</i>
ek praat met jou	<i>talk to</i>
ek raas met hom	<i>shout at</i>
ek baklei met hom	<i>fight with</i>
meng dit met water	<i>mix with</i>

Na

luister na musiek	<i>listen to music</i>
kyk na die meisie	<i>look at</i>
ek moet na skool agterbly	<i>stay after school</i>
ek aard na my pa	<i>take after</i>
ek verlang na Erin	<i>I miss Erin</i>
ek soek na my boek	<i>looking for</i>
ek gaan na sy huis toe	<i>go to</i>
ek gaan na my vriend toe	<i>go to</i>

Om

die skool begin om agtuur	<i>starts at eight</i>
ek loop om die huis	<i>around</i>
ek draf om fiks te word	<i>infinitive (to)</i>
hy roep om hulp	<i>calls for help</i>
smeek om genade	<i>beg for mercy</i>

Onder

onder die dak	<i>under the roof</i>
hy het griep onder lede	<i>recently had the flu</i>
onder leiding staan/van	<i>under the authority of</i>
onder verdenking	<i>is a suspect</i>

Oor

oor 'n week	<i>in a week's time</i>
hy kilm oor die kind wat lê en slaap	<i>climbs over</i>
Dit is tien oor agt	<i>ten past eight</i>

Op

hy sit op die stoel	<i>on the chair</i>
hy is verlief op die mooi meisie	<i>in love with</i>
sy is jaloers op haar	<i>jealous of</i>
sy is nog op skool	<i>still in school</i>
versot op	<i>very fond of</i>
sy pa is nog op kantoor	<i>still at the office</i>

Per

hy ry per bus/motor/taxi/vliegtuig/skip	<i>by bus (anything with wheels as well as a ship)</i>
hy het dit per ongeluk gebreek	<i>by accident</i>
hy stuur die brief per pos	<i>by post</i>

Teen

dit is teen my sin	<i>against my will</i>
hang die skildery teen die muur	<i>on the wall</i>
hy leun teen die muur	<i>lean against</i>
hy is gekant teen dwelms	<i>against the use of drugs</i>

Ten

ten bate van	<i>in aid of</i>
Jy kan ten minste vra!	<i>at least</i>
hy rook ten koste van sy gesondheid	<i>in spite of</i>
hy het ten duurste betaal	<i>paid through his neck</i>
alles het ten goeie meegewerk	<i>for the best</i>

Te

te voet / te perd	<i>on foot / on horseback</i>
die skip word te water gelaat	<i>launch</i>
dit kos te veel	<i>cost too much</i>
ek het te veel geëet	<i>ate too much</i>
hy probeer <u>om</u> dit te eet	<i>try to (infinitive)</i>

Tot

tot my spyt	<i>to my regret</i>
tot my skande	<i>to my disgrace</i>
hy voel aangetrokke tot die meisie	<i>attracted to</i>
jy mag bly tot 12h00	<i>stay untill</i>
ons loop tot by die rivier	<i>walk up to</i>

Uit

hy hardloop uit die huis uit	<i>out of the house</i>
hy klim by die venster uit	<i>through the window</i>
hy lees uit die boek	<i>reads from a book</i>
leer uit jou foute	<i>learn from your mistakes</i>
James gaan uit met Sara	<i>dating</i>
ons gaan vanaand uit	<i>going out</i>
hy het dit uit jaloesie gedoen	<i>did it out of jealousy</i>
hy klim uit die motor	<i>out of the car</i>
leer dit uit jou kop	<i>off by heart</i>

Van

ek hou van jou	<i>I like you</i>
ek hou daarvan om te lees	<i>I like to read</i>
<i>ten gunste</i> van	<i>in favour of</i>
van buite en van binne	<i>inside out</i>
hy is genees van TB	<i>cured of</i>
sy skinder van haar	<i>gossip about her</i>
hy is van moord aangekla	<i>accused of</i>
hulle praat van haar	<i>talk about her</i>
hulle praat daarvan	<i>talk about it</i>

Vir

hy is lief vir haar	<i>he loves her</i>
ek is lief vir jou	<i>I love you</i>
sy is kwaad vir die meisie	<i>cross with</i>
hy vra vir brood	<i>asks for</i>
hy sê vir hom	<i>he <u>tells</u> him</i>

Voor

die vrou loop voor die man	<i>in front of</i>
ek sit voor die deur	<i>in front of</i>
dit gaan voor die wind	<i>going very well</i>
dit is kwart voor tien	<i>quarter to ten</i>
die vakansie is voor die deur	<i>soon</i>

N Skryftekens

Die Deelteken (*devision sign*)

- Die deelteken deel(*divide*) woorde in lettergrepe(syllables).
- Die deelteken dui die begin van 'n nuwe lettergreep aan. bv. geeet - geëet Dit vergemaklik die uitspraak van die woord, bv. (dieet) diëte = di-ë-te
- 'ae' kry nooit 'n deelteken nie
- Die deelteken voorkom verwarring van uitspraak bv. hoer – hoër, boe - boë
- Voorbeelde:

finansiële - <i>financial</i>	Italië - <i>Italy</i>	Indië - <i>India</i>
beïnvloed – <i>influence</i>	beïndruk – <i>impress</i>	boë - <i>arches</i>
boë - <i>bows</i>	breë - <i>wide</i>	drieë - <i>tries</i>
droë - <i>dry</i>	elmoë - <i>elbows</i>	geëet - <i>ate</i>
geïnteresseerd – <i>interested</i>	geleë - <i>situated</i>	hoër - <i>higher</i>
knieë - <i>knees</i>	koeël - <i>bullet</i>	leë - <i>empty</i>
leër - <i>army</i>	moeë - <i>tired</i>	oë - <i>eyes</i>
reën - <i>rain</i>	seël - <i>stamp</i>	skiër - <i>skier</i>
spieël - <i>mirror</i>	treë - <i>steps</i>	uitveër - <i>eraser</i>
verleë - <i>embarrassed</i>	vlieë - <i>flies</i>	vlieënier - <i>pilot</i>
vlieër - <i>kite</i>	voël - <i>bird</i>	vroeë - <i>early</i>

Die kappie (*Circumflex*)

- Die kappie kom op lang uitgerekte vokale
- Die kappie verander die uitspraak bv. se – sê
- Voorbeelde:

skêr - <i>scissors</i>	sê - <i>say</i>	lê – <i>lie down</i>
pêrel - <i>pearl</i>	môre - <i>tomorrow</i>	wêreld - <i>world</i>
(brug) brûe - <i>bridges</i>	kêrel - <i>boyfriend</i>	belê – <i>invest</i>
blêr – <i>bleat</i>	bêre – <i>put away</i>	êrens - <i>somewhere</i>
hê - <i>have</i>	lêr - <i>file</i>	nêrens - <i>nowhere</i>
populêr - <i>popular</i>	primêr - <i>primary</i>	(rug) rûe - <i>backs</i>
(sog) sôe - <i>sows</i>	verlê - <i>misplaced</i>	vulgêr - <i>vulgar</i>

Die koppelteken (*Hyphen*)

- Die koppelteken dui aan dat dit **een** woord is, maar soms is daar te veel vokale na mekaar, bv. see-eend of twee-uur
- Herhalings kry 'n koppelteken, bv. nou-nou
- Saamgestelde titels kry 'n koppelteken, bv. Sersant-majoor
- Samestellings met –hulle kry 'n koppelteken, bv. Jefrey-hulle
- 'n Koppelteken word gebruik in die plek van woorde wat slegs een keer genoem word, bv. seuns- en meisieskole i.p.v. seunskole en meisieskole
- Geografiese name kan koppeltekens kry, bv. Suid-Afrika, Suid-Amerika
- Dubbelname kry 'n koppelteken, bv. Mary-Jane
- Samestellings met simbole kry koppeltekens, bv. R10-noot, X-strale, 800m-wedloop, E-mol
- Voorbeelde:

twee-uur – <i>two 'o clock</i>	see-eend – <i>sea duck</i>	Suid-Afrika – <i>South Africa</i>	gou-gou - <i>quickly</i>
pa-hulle – <i>dad and the rest</i>	2-literbottel – <i>2 litre bottle</i>	video-opname – <i>video recording</i>	o/16-span – <i>u/16 team</i>

Die afkappingsteken (apostrophe)

- Woorde wat op 'n 'i, o, u' en 'n beklemtoonde (emphasised) 'a' eindig kry 'n afkappingsteken, bv. foto's, bikini's, pa's, ma's.
- Indien die 'a' NIE beklemtoon is nie, word 'n afkappingsteken nie gebruik nie, bv. oumas, babas

a's -	a'tjie	CD's	Du Preez's
Du Preez'tjie	eggo's	eggo'tjie	Marais's
kilo's	kilo'tjie	bikini'tjie	ma'tjie
ma's	pa's – <i>fathers</i>	bikini's	foto's
impi's	taxi's – <i>taxis</i>	balju's	foto'tjie
Marais'tjie	mini's	mini'tjie	pa'tjie
radio's	radio'tjie	ski's	ski'tjie
tornado's	tornado'tjie	TV's	video's, video'tjie

O Adjektiewe (Adjectives)

- 'n Adjektief beskryf die selfstandige naamwoord. 'n Adjektief kan voor of na die s.nw. wees.
- Voor 'n s.nw. eindig die adjektief dikwels op 'n –e. As die adjektief ná die s.nw. staan sal dit nooit 'n –e hê nie.
bv. Die meisie se stem is **fantasties**. (Predikatief)
Die meisie het 'n **fantastiese** stem. (Attributief)

- Die meeste adjektiewe wat lang woorde is kry 'n –e aan die woord
Bv. ongelooflik: Die man het **ongelooflike** krag.

- Woorde wat baie kort is kry gewoonlik nie 'n –e nie.
bv. Die onderwyser is **kalm**
Dit is 'n **kalm** onderwyser

Die vrou is **vet**
Dit is 'n **vet** vrou

- Lang woorde wat op –er eindig kry gewoonlik **nie** 'n –e in die attributief nie.
bv. Die koffie is **bitter**
Dit is **bitter** koffie

Die vakansie was baie **lekker**
Dit was 'n baie **lekker** vakansie

- Wanneer kort woorde op 'n **d**, **f** of **g** eindig, verander die spelling in die attributiewe vorm:

goed - Hy is 'n **goeie** seun.
dood - Daar is 'n **dooie** voëltjie.
koud - Sy drink **koue** water.
lief - Hy is 'n **lieuwe** mens / **Liewe** vriendin ...
dof - Dit is 'n **dowwe** foto.
doof - Dit is 'n **dowe** man.
droog - Die Karoo is 'n **droë** plek.
moeg - Die **moeë** seun gaan slaap.
vroeg - Dit gaan 'n **vroeë** oggend wees.
sag - Hy rus op sy **sagte** bed. *
laag - Dit is 'n **lae** muurtjie.

- Woorde wat op –nk eindig sal verander na 'n –ng

bv. Die man is **jonk**.
Hy is 'n **jong** man.
Die man is **lank**.
Dit is 'n **lang** man.

Die wedstryd was <i>maklik</i>	Dit was 'n <i>maklike</i> wedstryd	<i>easy</i>
Die dam is <i>leeg</i>	Dis 'n <i>leë</i> dam	<i>empty</i>
Haar gesig is <i>fyn</i>	Sy het 'n <i>fyn</i> gesig	<i>petite</i>
Die ring is <i>goud</i>	Dis 'n <i>goue</i> ring	<i>gold/en</i>
Die meisie is <i>beeldskoon</i>	Dis 'n <i>beeldskone</i> meisie	<i>beautiful</i>
Die huis is <i>groot</i>	Dis 'n <i>groot</i> huis	<i>big</i>
Die kar is <i>rooi/blou/groen/swart/wit/silwer</i>	Dis 'n <i>rooi/blou/groen/ swart/wit/silwer</i> kar	<i>red/blue etc.</i>
Die leeu is <i>braaf</i>	Dis 'n <i>brawe</i> leeu	<i>brave</i>
Die water is <i>koud</i>	Dis <i>koue</i> water	<i>cold</i>
Die speelding is <i>oulik</i>	Dis 'n <i>oulike</i> speelding	<i>cute</i>
Die oom is <i>doof</i>	Dis 'n <i>dowe</i> oom	<i>deaf</i>
Die werk is <i>maklik</i>	Dis <i>maklike</i> werk	<i>easy</i>
Haar uitslae was <i>goed</i>	Sy het <i>goeie</i> uitslae	<i>good</i>
Die ou oom is <i>nors</i>	Dis 'n <i>nors</i> ou oom	<i>grumpy</i>
Die bottel Coke is <i>half</i>	Dis 'n <i>halwe</i> bottel Coke	<i>half</i>
Die kinders is <i>vroliek</i>	Dis <i>vrolieke</i> kinders	<i>happy/gay</i>
Die klip is <i>hard</i>	Dis 'n <i>harde</i> klip	<i>hard</i>
Die gebou is <i>hoog</i>	Dis 'n <i>hoë</i> gebou	<i>high</i>
Die gebou is <i>laag</i>	Dis 'n <i>lae</i> gebou	<i>low</i>
Hy is <i>belangrik</i>	Hy is 'n <i>belangrike</i> man	<i>important</i>
Haar klere is <i>modern</i>	Sy dra <i>moderne</i> klere	<i>modern</i>
Die rok is <i>nuut</i>	Dis 'n <i>nuwe</i> rok	<i>new</i>
Die man is <i>oud</i>	Dis 'n <i>ou</i> man	<i>old</i>
Die vrou is <i>gaaf</i>	Dis 'n <i>gawe</i> vrou	<i>kind/pleasant</i>
Die meisie is <i>mooi</i>	Dis 'n <i>mooi</i> meisie	<i>pretty</i>
Die meisie is <i>pragtig</i>	Dis 'n <i>pragtige</i> meisie	<i>pretty/beautiful</i>
Die flik is <i>romanties</i>	Dis 'n <i>romantiese</i> flik	<i>romantic</i>
Die meel is <i>grof</i>	Dis <i>growwe</i> meel	<i>rough</i>
Die see is <i>rof</i>	Dis 'n <i>rowwe</i> see	<i>rough</i>
Die kind is <i>laf</i>	Dis 'n <i>lawwe</i> kind	<i>silly</i>
Die kind is <i>klein</i>	Dis 'n <i>klein</i> kind	<i>small</i>
Die vloer is <i>glad</i>	Dis 'n <i>gladde</i> vloer	<i>smooth</i>
Die jeans sit <i>styf</i>	Dit is <i>stywe</i> jeans	<i>tight</i>
Die man is <i>sterk</i>	Dis 'n <i>sterk</i> man	<i>strong</i>
Die man is <i>lank</i>	Dis 'n <i>lang</i> man	<i>tall</i>
Die trein is <i>lank</i>	Dis 'n <i>lang</i> trein	<i>long</i>
Die hamburger is <i>smaaklik</i>	Dis 'n <i>smaaklike</i> hamburger	<i>tasty</i>
Die kabel is <i>dik</i>	Dis 'n <i>dik</i> kabel	<i>thick</i>
Die swemmers is <i>moeg</i>	Hulle is <i>moeë</i> swemmers	<i>tired</i>
Die flik was <i>ongelooflik goed</i>	Dit was 'n <i>ongelooflike goeie</i> flik	<i>unbelievable</i>
Die sop is <i>warm</i>	Dis <i>warm</i> sop	<i>warm/hot</i>
Die rivier is <i>wyd</i>	Dis 'n <i>wye</i> rivier	<i>wide</i>
Die kind is <i>jonk</i>	Dis 'n <i>jong</i> kind	<i>young</i>

P Meervoude

> In woorde met 'n **kort vokaal** (vowel) verdubbel die konsonant:

sak – sakke   trourok – trourokke   bok – bokke   kar – karre

> Wanneer 'n **lang vokaal** (aa, ee, oo, uu) in 'n oop lettergreep staan, word een vokaal weggeneem:

boom – bome   been – bene   droom – drome   karavaan – karavane

> Woorde wat op i, o, u en 'n **beklemtoonde a** eindig:

Ma – ma's   pa – pa's   foto – foto's   bikini – bikini's

> Geen afkappingsteken word gebruik as die **-a nie beklemtoon** word nie:

oupa – oupas   baba – babas   padda - paddas   *MAAR* kafees – kry nie ‘n ‘s nie

> Woorde wat op **meer as een vokaal eindig**:

-ee: tree – treë   see – seë   Onthou: die deelteken kom op die tweede –e
-ou: gebou – geboue   -ie: knie – knieë   -ei: vlei – vleie

> Woorde wat op ‘n **“f” eindig, verander gewoonlik na ‘n ‘w’**:

stoof – stowe   bygeloof – bygelowe   *MAAR* graf – grafte   kalf – kalwers

> Woorde wat op ‘n **–g eindig, kry gewoonlik –te**:

nag – nagte   lig – ligte   vrug – vrugte   *MAAR* rug – rûe, brug – brûe

> Woorde wat op **–ag eindig, verander gewoonlik na –ae**: (Onthou: ae kry nooit ‘n deelteken nie)

dag – dae   vraag – vrae   vlag – vlæe   *MAAR* wag – wæge

> Woorde wat op **–og eindig, kry gewoonlik –oë**:

oog – oë   *MAAR* sog – sôe

> **Deeltekens dui die volgende lettergreep aan** om die uitspraak duidelik te maak:

vlieg – vlieë   fee – feë   oorlog – oorloë   kroeg – kroëë
teorie – teorië   kalorie – kalorieë   (as ‘n woord op ‘n beklemtoonde –ie eindig word ‘n –ë bygevoeg)

> Wanneer ‘n woord **op –heid eindig verander dit na –hede** in die meervoud:

besigheid – besighede   geleentheid - geleenthede   stoutigheid - stoutighede

> Woorde wat **–ere** kry:

lied – liedere   gemoed – gemoedere   gelid – geledere

> Sommige woorde kry ‘n **heel ander** meervoud:

ding – goed   speelding – speelgoed   so ‘n – sulke   so ‘n man – sulke mans

> Ander **uitsonderings**:

motoris – motoriste   skip – skepe   nes – neste   kas – kaste   hout – hout   hemp - hemde
stad – stede   pad – paaie   skilpad – skilpaaie   buurman – bure   gebed – gebede
lid – lede

hond-honde	perd-perde	mier-miere	huis-huise
haas-hase	peer-pere	boom-bome	bom-bomme
kat-katte	vis-visse	dag-dae	vlag-vlae
gesig-gesigte	lig-ligte	duif-duiwe	druif-druiwe
stoof-stowe	sif-siww	stof-stowwe	oor-ore
oog-oë	maag-mae	knie-knieë	vlieg-vlieë
hemp-hemde	kas-kaste	nag-nagte	pad-paaie
blad-blaaie	stad-stede	skip-skepe	lid-lede
gat-gate	glas-glase	tafel-tafels	bottel-bottels
oom-ooms	tante-tantes	suster-susters	broer-broers
onderwyser-onderwysers	motor-motors	taxi-taxi's	foto-foto's
skadu-skadu's	ma-ma's	kind-kind	kalf-kalwers
lam-lammers	bees-beeste	besigheid-besighede	polisieman-polisie
moeilikheid-moeilikhede	buurman-bure	Engelsman-Engelse	bad-baddens
moontlikheid-moontlikhede	hawe-hawens	Fransman-Franse	bed-beddens

speelding-speelgoed	lewe-lewens	nooi-nooiens	gevoel-gevoelens
vrou-vrouens	man-mans	wa-waens	ken-kenne
kar-karre	bak-bakke	som-somme	nek-nekke
blom-blomme	pop-poppe	sak-sakke	kat-katte
rak-rakke	kam-kamme	vis-visse	dak-dakke
das-dasse	plaat-plate	toon-tone	baan-bane
boot-bote	aap-ape	week-weke	maan-mane
muur-mure	skool-skole	uur-ure	jaar-jare
soom-some	vuur-vure	haan-hane	peer-pere
beer-bere	huis-huise	voet-voete	ruit-ruite
boek-boeke	mier-miere	nier-niere	tuin-tuine
hout-hout	skoene-skoene	stoel-stoele	boer-boere
deur-deure	fout-foute	dier-diere	mou-moue
kombuis-kombuise	boog-boë	sog-sôe	brug-brûe
vraag-vrae	plaag-plae	saag-sae	kraag-krae
mag-magte	vrug-vrugte	lig-ligte	nag-nagte
gesig-gesigte	kneg-knegte	arm-arms	spieël-spieëls
nael-naels	ouma-oumas	wurm-wurms	ouer-ouers
gebed-gebede	glas-glase	lid-lede	skip-skepe
stad-stede			

Q Verkleining

> Die meeste woorde in Afrikaans kry 'n **-tjie** in die verkleining, bv:

seun – seunt**tjie**   dogter – dogtert**tjie**   deur – deurt**tjie**   motor - motort**tjie**

> Woorde wat op die letters **s, k, p, g, f** (SKAAPGIF) eindig, kry 'n **-ie** in die verkleining:

muis – muis**ie**   boek – boek**ie**   geskenk – geskenk**ie**   kalf – kalf**ie**   fiets - fiets**ie**

> Die meervoud van 'n woord veroorsaak soms dat die woord uit meer as een lettergreep sal bestaan, bv. huis – huis/ie

Wanneer 'n woord wat 2 vokale het bv. **-aa, -ee, -oo, -uu** in die meervoud geskryf word, val die een vokaal weg, indien dit dan in 'n **oop lettergreep** staan:

skaap – skap**ie**   graaf – graf**ie**   stoof - stof**ie**

> Met net **een vokaal (kort klank)** verdubbel die laaste konsonant:

sak – sakk**ie**   mes – mess**ie**   bok – bokk**ie**   grap – grapp**ie**

> Woorde waat op 'n **-d of 'n -t eindig** kry 'n **-jie** in die verkleining:

hond – hond**jie**   kat – kat**jie**   kind – kind**jie**   mat – mat**jie**

> Woorde wat op 'n **-m eindig, kry -pie** in die verkleining:

derm – dermp**ie**   arm – armp**ie**   boom – boom**ie**   soom - soomp**ie**

> Woorde wat uit **meer as een lettergreep** bestaan en wat op **-ng eindig**, se **-g sal wegval** en die verkleining sal met **-kie** aangedui word:

rekening – rekenink**ie**   piesang – piesank**ie**   koning – konink**ie**   ketting – kettink**ie**

> Woorde wat net uit **een lettergreep** bestaan en op 'n – **ng eindig**, kry 'n –**etjie** in die verkleining:

slang – slan**etjie**   kring – kring**etjie**   long – lon**etjie**   gang – gan**etjie**

> Woorde wat op **-l, -m, -n, -r eindig** en wat 'n **kort klank** het, kry 'n –**etjie** in die verkleining:

lam – lam**etjie**   bal – bal**etjie**   tjor – tjo**retjie**   pan – pan**etjie**

(die konsonant verdubbel a.g.v. die kort klank van die woord)

> Woorde wat op **-i, -o, -u eindig** kry 'n –**tjie** in die verkleining. Woorde wat op 'n **beklemtoonde -a eindig** kry ook 'n –**tjie** (alleenlik as die –a beklemtoon word). Die afkappingsteken help met die uitspraak van die woord, bv. ma – ma'tjie / matjie?

Letters van die alfabet se verkleining word ook met –**tjie** geskryf.

bikini – bikini'tjie   foto – foto'tjie   ma – ma'tjie   impi – impi'tjie   balju – balju'tjie
b – b'tjie   c – c'tjie

> Pasop vir woorde wat klink asof dit reeds in die verkleining is, bv. mandjie, horlosie en beursie:

mandjie – mandj**etjie**   horlosie – horlosi**etjie**   beursie – beursi**etjie**

aap-apie	bees-besie	haas-hasie	neef-nefie
skaap-skapie	boek-boekie	huis-huisie	neus-neusie
werk-werkie	foto-foto'tjie	pa'tjie	bikini'tjie
doring-dorinkie	heining-heininkie	koning-koninkie	varing-varinkie
toring-torinkie	piesang-piesankie	x'tjie	a'tjie
b - b'tjie	ring-ringetjie	slang-slanetjie	long-longetjie
arm-armpie	boom-boompie	droom-droompie	duim-duimpie
soom-soompie	wurm-wurmpie	been-beentjie	horlosie-horlosietjie
mandjie-mandjietjie	oor-oortjie	skoel-skoentjie	stoel-stoeltjie
toon-toontjie	tuin-tuintjie	vinger-vingertjie	vloer-vloertjie
bak-bakkie	bok-bokkie	kas-kassie	mes-messie
nek-nekkie	nes-nessie	pop-poppie	rok-rokkie
rug-ruggie	sak-sakkie	bal-balletjie	blom-blommetjie
hen-hennetjie	ken-kennetjie	lam-lammetjie	man-mannetjie
pen-pennetjie	som-sommetjie	son-sonnetjie	bad-badjie
bed-bedjie	boot-bootjie	hand-handjie	hoed-hoedjie
hond-hondjie	kat-katjie	kind-kindjie	mat-matjie
mond-mondjie	net-netjie	pit-pitjie	rot-rotjie
voet-voetjie	wind-windjie	skilpadjie	duif-duifie
gat-gaatjie	pad-paadjie	wa-waentjie	Marais'tjie

R Woorde wat jy moet ken

Afrikaans - Engels	Afrikaans - Engels	Afrikaans - Engels
ja – yes	nee – no	nie - not
kies – choose	verkies – chosen	keuse - choice
ken – know, understand, be acquainted with, recognise, chin	weet – know, have knowledge of, be aware of, be conscious of	hanteer – handle, operate
handel - commerce	antwoord – answer, reply	beantwoord – answer, reply to
kort-kort -- frequently	binnekort - soon	kortliks – in short
vier – 4 / celebrate	fier – proud, gallant	vuur - fire
onthou – remember	herinner – remind	beteken – mean (object)
bedoel – mean (person)	klere – clothes	kleure - colours
familie – family, all relatives	gesin – family, household	glo - believe
belowe – promise	ly – suffer	lui - lazy
lei – lead	boer – farmer	boor - drill
bril - glasses	brul – roar	deur – door/through/by
duur – expensive	dier - animal	dieretuin - zoo
wildtuin – game reserve	dof – feint	doof - deaf
drink – drink (verb)	drank/drankie – drink (noun)	eis - claim
ys – ice	erken – admit	herken - recognise
gehoor – hearing / audience	hoor – hear	hoe - how
hou – keep/hold	hou van – like	hou daarvan om te – like to
hoef – don't have to	moed – courage	moet - must
na – to	naar - nauseous	neus - nose
nies – sneez	nuus – news	om - around
rond - round	rys – rice	reis – travel/journey
reuk – smell (noun)	ruik – smell (verb)	speel - play
spieël - mirror	stad – city	stat - village
kla – complain	klaar – finished	koek - cake
kok – chef	kook – cook	kyk - look
sien – see	leer – study / learn	leër - army
leër - file	maar – but	maer – thin/skinny
vet – fat	wet – law	voed - nourish
voet – foot	water – water	watter - which

Afrikaans	Engels	Afrikaans	Engels
agter	<i>behind</i>	hierheen	<i>to here</i>
binne/binnekant	<i>inside</i>	hiernatoe	<i>to here</i>
binnetoe	<i>to the inside</i>	daar	<i>there</i>
bo-op	<i>on top</i>	daarheen	<i>to there</i>
buite	<i>outside</i>	daarnatoe	<i>to there</i>
buitekant	<i>outside</i>	hier	<i>here</i>
buitentoe	<i>going outside</i>	iewers/êrens	<i>somewhere</i>
langs	<i>next to</i>	naby	<i>close/nearby</i>
nêrens	<i>nowhere</i>	onder	<i>underneath</i>
orals	<i>everywhere</i>	plaaslik	<i>local</i>
tuis	<i>at home</i>	ver	<i>far</i>
voor	<i>in front</i>	saam met	<i>with</i>
amper	<i>almost</i>	lekker	<i>nice</i>
beheersd	<i>controlled</i>	netjies	<i>neatly</i>
behoorlik	<i>properly</i>	noukeurig	<i>accurately / thoroughly</i>
blindelings	<i>blindly</i>	onseker	<i>unsure</i>

bly	<i>glad</i>	ontspanne	<i>relaxed</i>
gou	<i>quickly</i>	oordadig	<i>excessive</i>
graag	<i>gladly</i>	saggies	<i>softly</i>
gretig	<i>eagerly</i>	selde	<i>seldom</i>
haastig	<i>hastly</i>	kortliks	<i>shortly</i>
hard	<i>loud/hard</i>	slordig	<i>untidely</i>
hartseer	<i>sadly</i>	stadig	<i>slowly</i>
huiwerig	<i>hesitant</i>	vinnig	<i>fast</i>
baie	<i>lots/plenty</i>	onvoldoende	<i>insufficient</i>
bietjie	<i>little/few</i>	oervloedig	<i>abundant</i>
geen	<i>none</i>	skraps	<i>barely</i>
genoeg	<i>enough</i>	spaarsamig	<i>sparingly</i>
min	<i>little/a bit</i>	veelvuldig	<i>multiple</i>

S KOMMUNIKASIE

HOE GROET 'N MENS?

Goeiemôre	<i>Good morning</i>
Goeiemiddag	<i>Good afternoon</i>
Goeienaand	<i>Good evening</i>
Goeienag	<i>Good night</i>
Tot siens	<i>Good-bye</i>
Hallo / Haai	<i>Hello / Hi</i>
Hoe gaan dit?	<i>How are you?</i>
Goed dankie en met jou?	<i>Well, thank you, and you?</i>

OM VERSKONING VRA

Ekskuus	<i>Sorry / pardon</i>
Ek is baie jammer	<i>I am very sorry</i>
Vergewe my, asseblief	<i>Please forgive me</i>
Verskoon my, asseblief	<i>Excuse me, please</i>

OM HULP VRA

Kan jy my help, asseblief?	<i>Can you help me, please?</i>
Kan ek jou 'n guns vra, asseblief?	<i>Can I ask you a favour, please? / I want to ask you a favour.</i>

VOORSPOED TOEWENS

Baie sterkte met die eksamen/wedstryd	<i>Good luck for the exam.</i>
Alles van die beste!	<i>All the best.</i>
Gesondheid!	<i>Cheers!</i>

OM IEMAND BEKEND TE STEL

Laat ek jou voorstel aan . . .	<i>Let me introduce you to . . .</i>
Aangename kennis / Bly te kenne	<i>Pleased to meet you!</i>
Ontmoet vir . . .	<i>Please meet . . .</i>
Ken julle mekaar?	<i>Do you know each other?</i>

BEDANKING

Baie dankie!	<i>Thank you</i>
Dankie vir jou moeite!	<i>Thanks for the trouble</i>
Ek waardeer dit!	<i>I appreciate it</i>
Dis 'n plesier!	<i>It's a pleasure</i>

HOE OM IEMAND UIT TE NOOI

Wil jy saam met my gaan flik?	<i>Do you feel like going to the movies with me?</i>
Voel jy nie lus om saam met my te gaan flik nie?	<i>Don't you feel like . . .</i>
Kom binne! Maak jouself tuis.	<i>Please come in. Make yourself at home.</i>
Sit gerus.	<i>Have a seat.</i>

HOE OM 'N UITNODIGING VAN DIE HAND TE WYS

Ek sal ongelukkig nie kan gaan nie.	<i>Unfortunately I won't be able to go</i>
Dankie vir die uitnodiging, maar . . .	<i>Thanks for the invitation, but . . .</i>
Jammer, maar ek het reeds 'n ander afspraak.	<i>Unfortunately I have another appointment</i>

HOE OM 'N UITNODIGING TE AANVAAR

Baie dankie! Dit sal lekker wees!	<i>Thanks! That will be nice.</i>
Dankie! Ek sal graag daar wil wees!	<i>Thanks. I would love to be there.</i>
Dankie! Ek mis dit vir niks nie!	<i>Thanks. Won't miss it for the world.</i>

ONTKENNING

Dit was nie ek nie!	<i>It wasn't me!</i>
Dit was nie my skuld nie!	<i>It wasn't my fault!</i>
Dis nie die waarheid nie! / Dis nie waar nie!	<i>It's not true!</i>

VREUGDE UITSPREEK

Fantasties!	<i>Fantastic!</i>
Dis wonderlik!	<i>It's wonderful!</i>
Sjoe, ek is baie bly / opgewonde!	<i>I'm very pleased and excited!</i>

IEMAND WAARSKU / BERISPE

Pasop!	<i>Watch out!</i>
Wees versigtig!	<i>Be careful!</i>
Jy mag nie dit doen nie!	<i>You may not do that!</i>
Moenie dit doen nie!	<i>Don't do that!</i>

PYN

Eina, dis vreeslik seer!	<i>Ouch, it's terribly sore!</i>
Sjoe, my kop wil bars!	<i>I have a splitting headache!</i>

HOE OM IEMAND GELUK TE WENS

Veels geluk met jou verjaardag!	<i>Congratulations on your birthday</i>
Baie geluk met jou pragtige prestasie!	<i>Well done . . .</i>
Veels geluk met jul verlowing/uitslae/troue!	<i>Congratulations on your engagement / results / wedding</i>

SIMPATIE BETOON

Ek is baie jammer om te hoor van . . .	<i>I am really sorry to hear about . . .</i>
Dit spyt my om te hoor van . . .	<i>I'm so sorry to hear about . . .</i>
Foeitog / siestog	<i>Shame</i>
Sjoe, dis jammer	<i>What a pity</i>
Dis vreeslik	<i>That's terrible</i>

HOE OM IEMAND TE TROOS

Toemaar, alles sal weer regkom!	<i>Never mind, everything will be fine</i>
Toemaar, dis nie so erg nie!	<i>Never mind / don't worry, it's not that bad</i>

VERBASING UITSPREEK

Dis ongelooflik!	<i>That's unbelievable</i>
Ek kan dit nie glo nie!	<i>I can't believe it</i>
Goeie aarde! / Goeie genugtig!	<i>Gee wizz / Good heavens</i>

RIGTING

Draai links / regs	<i>Turn left / right</i>
Gaan reguit	<i>Go straight</i>
Hou links / regs	<i>Keep left / right</i>
Langs	<i>next to</i>
Oorkant die straat	<i>across the road</i>
Vertrek van die skool af	<i>depart from school</i>
Bestemming	<i>destination</i>
Aan die linkerkant / regterkant	<i>on the left/right hand side</i>
Agtertoe	<i>backward</i>
Geen toegang	<i>No access</i>
Parkeer	<i>park</i>
Ry om die hoek	<i>drive around the corner</i>
Ry oor die brug	<i>drive over the bridge</i>
stap verby die saal	<i>walk past the hall</i>
vorentoe	<i>forward</i>

T Instruksies

verduidelik	<i>explain</i>
beantwoord	<i>answer</i>
onderstreep	<i>underline</i>
kies	<i>choose</i>
voltooi	<i>complete</i>
verbind	<i>join</i>
beskryf	<i>describe</i>
vertel	<i>tell</i>
Hoekom, dink jy, ...	<i>why do you think ...</i>
gee twee opeenvolgende woorde	<i>give two consecutive words</i>
antwoord in 'n volsin	<i>answer in a full sentence</i>
gee die ooreenkomste	<i>give the similarities</i>
gee die verskille	<i>give the differences</i>
bespreek	<i>discuss</i>
gee een woord	<i>give one word</i>
gee 'n aanhaling	<i>give a quotation</i>
haal twee woorde aan	<i>quote two words</i>

U Homonieme en Homofone

Homonieme is woorde wat dieselfde gespel word maar kan verskillende betekenis hê.

Bv. skool (skool waar kinders leer / 'n skool visse)

arm (arm is 'n ledemaat / iemand is arm wat nie geld het nie)

Homofone klink eenders, maar word verskillend gespel. Die betekenis van die woorde verskil.

bleik	<i>bleach</i>	end	<i>end of story</i>
blyk	<i>it is evident</i>	ent	<i>distance</i>
bry	<i>burr (in speech)</i>	faal	<i>fail</i>
brei	<i>knit</i>	vaal	<i>grey colour</i>
eed	<i>oath</i>	fier	<i>proud</i>
eet	<i>eat</i>	vier	<i>4 / celebrate</i>
ys	<i>ice</i>	fiets	<i>bicycle</i>
eis	<i>claim</i>	viets	<i>elegant</i>
graad	<i>degree</i>	voed	<i>feed</i>
graat	<i>fish bone</i>	voet	<i>foot</i>
haal	<i>fetch</i>	wed	<i>bet</i>
hael	<i>hail</i>	wet	<i>law</i>
klere	<i>clothes</i>	maar	<i>but</i>
kleure	<i>colours</i>	maer	<i>skinny / thin</i>
lei	<i>lead</i>	reik	<i>reach</i>
ly	<i>suffer</i>	ryk	<i>rich</i>

reis	<i>travel</i>		relings	<i>railing / balustrade</i>
rys	<i>rice</i>		reëlings	<i>arrangements</i>
ronde	<i>round (shape)</i>		seine	<i>signals</i>
rondte	<i>first round</i>		syne	<i>his</i>
vly	<i>sit down</i>		swaer	<i>brother in law</i>
vlei	<i>flatter / marsh</i>		swaar	<i>heavy</i>
wy	<i>devote your time</i>		waardeer	<i>appreciate</i>
wei	<i>graze</i>		waardeur	<i>through which</i>
beurt	<i>your turn</i>		boud	<i>buttock</i>
buurt	<i>neighbourhood</i>		bout	<i>bolt</i>
fee	<i>fairy</i>		feit	<i>fact</i>
vee	<i>cattle / sweep</i>		fyt	<i>whitlow</i>
leen	<i>borrow</i>		lid	<i>member</i>
leun	<i>lean against</i>		lit	<i>joint</i>
leuen	<i>a lie</i>		mag	<i>power</i>
peil	<i>measure / fathom / standard</i>		maag	<i>stomach</i>
pyl	<i>arrow / runs straight toward...</i>		rant	<i>hill</i>
steur	<i>disturb</i>		Rand	<i>Rand</i>
stuur	<i>send</i>		rand	<i>brim</i>

Bronnelys

- 1 Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse taal
- 2 My Afrikaanse sakboekie, The Language Company
- 3 Eureka! (Ek het dit!), Taalwerkboek vir Grade 11 en 12
- 4 Skerpmaker, Boek 3, Afrikaans Addisionele Taal
- 5 Handbook and study guide – Afrikaans Second Language
- 6 Kollig op Afrikaans Addisionele taal graad 12, Marie Burns, 2012

AFDELING C

OPSOMMING

A OPSOMMING

- Lees die instruksies baie deeglik deur voordat jy die teks lees. Sorg dat jy presies weet wat van jou verwag word.
- Gewoonlik word van jou verwag om 'n teks te verkort deur net die 5 belangrikste punte uit die teks te haal. Elke feit tel 2 punte.
- Lees die teks sodat jy 'n algemene oorsig het en weet wat aangaan.
- Soek en onderstreep die 5 hoof idees. Onthou dat elke paragraaf nie noodwendig 'n hoofpunt bevat nie.
- Vermoë voorbeelde, verduidelikings en definisies.
- Skryf nou jou 5 sinne neer soos wat die instruksies van jou vra.
- Voorbeelde van instruksies:
  - > Maak 'n opsomming van die volgende artikel deur die VYF hoofpunte neer te skryf.
  - > Noem vyf wenke . . .
  - > Begin elke sin met 'n werkwoord . . .
  - > Begin elke sin met: "Moenie . . ."
  - > Begin elke sin met "Jy moet . . ."
- Moenie die woordtelling oorskrei nie. As jy te veel woorde het, help dit soms om enkel woorde uit te haal wat nie absoluut nodig is nie
- Moenie te min woorde skryf nie, want jy laat dalk belangrike dele uit.
- Onthou om die woordtelling onder aan die opsomming te skryf. Die opskrif word nie getel nie.
- 'n Opsomming is 'n verkorte weergawe van die oorspronklike teks
- Opsommings word alledaags gebruik wanneer jy studeer en lang stukke werk in minder woorde opsom. Slegs die heel belangrikste inligting sal in die opsomming wees. Wanneer artikels verkort word, word minder belangrike inligting uitgelos en verkort só die artikel. Sinne kan op 'n korter manier geskryf word om die teks te verkort. Beskrywende woorde kan uitgelaat word om sinne te verkort
- Wanneer jy 'n opsomming maak van 'n teks moet jou mikpunt wees om die belangrike inligting wat gevra word uit die teks te kan haal.
- Die instruksies bepaal waarop jy gaan fokus, "bv: Haal vyf wenke uit die teks" dan is dit al waarop jy gaan fokus, alles wat nie deel vorm van 'n wenk nie, word uitgelaat (wenke = *tips*)
- Verdere instruksies bepaal hoe jy die vyf sinne van die opsomming sal skryf. Die instruksie sal bv sê: Begin elke sin met 'Jy moet . . . / Moenie . . . / U wil ' Jy kan ook gevra word om elke sin met 'n werkwoord te begin, bv. 'Gooi die water . . . Meng die bestanddele . . . Roer die beslag . . .'
- Jou opsomming moet so na as moontlik aan 70 woorde wees. Skryf die KORREKTE getal woorde aan die einde van die opsomming
- Die opskrif word nie getel nie. As jy gevra word om met spesifieke woorde te begin, soos 'Jy moet . . .' dan word hierdie woorde getel, want dis deel van jou opsomming
- Jou sinne moet genommer word van 1 – 5
- Moet NOOIT twee sinne by een nommer skryf nie, slegs 5 sinne in totaal
- Laat 'n reël oop tussen elke punt
- Gebruik twee folio's om jou opsomming te doen, een bladsy vir jou beplanning en 'n nuwe bladsy vir jou finale poging. Trek jou beplanning dood.

Let op die volgende nasienriglyne vir die opsomming:

Elke punt/sin tel 2 punte. As die opgesomde sin net gedeeltelik korrek is word 1 punt toegeken. Jy kan bv. gevra word vir 'n wenk en die rede daarvoor, dan sal die wenk 1 punt tel en die rede sal 1 punt tel.

Een feit mag nie oor twee punte strek nie.

Hou jou feite in chronologiese volgorde.

Kommas en voegwoorde mag gebruik word.

Indien al vyf sinne foutloos is behaal die kandidaat 10 punte.

Erge taalfoute kan gepeenaliseer word met $-1\frac{1}{2}$ punt vir elke fout. 'n Taalfout in verkeerde feite word nie gepeenaliseer nie.

Spelfoute word nie gepeenaliseer nie.

Minus 1 word afgetrek elke keer as jy direk uit die teks afskryf

Minus 1 as jou woordtelling ontbreek of verkeerd is.

Minus 1 as jy te veel of te min woorde geskryf het volgens die instruksies.

AFDELING D

KREATIEWE SKRYFWERK

A OPSTELLE

Ons kry verskillende tipes opstelle:

1. 'n **Beskrywende opstel** beskryf 'n persoon, 'n plek, 'n voorwerp, 'n spesifieke saak, of 'n gebeurtenis.
2. 'n **Verhalende opstel** vertel 'n storie.
3. 'n **Bespiegelende opstel** is 'n storie wat die element van bespiegeling bevat. Bespiegeling is om baie diep na te dink oor die dieperliggende betekenis van 'n ondervinding.
4. 'n **Feitelike opstel** is gebaseer slegs op feite.
5. 'n **Beredenerende opstel** bied 'n gebalanseerde standpunt van beide kante van 'n argument.
6. 'n **Argumenterende opstel** stel slegs een kant van 'n argument.
7. 'n **Literêre opstel** handel oor 'n aspek / onderwerp uit 'n sekere literêre werk.

Vir ons doeleindes gaan ons kyk na die verhalende opstel en die beskrywende opstel se kenmerke.

Die verhalende opstel

- 'n Verhalende opstel vertel 'n storie.
- Die storie of verhaal word uit eie ervaring geskryf (hoewel dit nie noodwendig die waarheid hoef te wees nie)
- Die karakters, milieu en die atmosfeer moet oortuigend gebruik word.
- Die inhoud vertel 'n storie wat logies moet ontwikkel.
- Die direkte rede kan gebruik word om onmiddellikheid te skep.
- Die verhaal kan in die eerste of derde persoon vertel word.
- Verhalende opstelle word gewoonlik in die verlede tyd geskryf omdat die storie meeste van die tyd reeds gebeur het, maar die teenwoordige tyd kan ook werk.
- Hou die intrige eenvoudig en fokus op een voorval waarvan jy vertel.

Die beskrywende opstel

- Hierdie tipe opstel skep 'n prent in woorde.
- Jy beskryf iets soos wat jy dit beleef of ervaar het.
- Die inhoud moet ook logies ontwikkel.
- Hier word die agtergrond en atmosfeer baie akuraat beskryf en in detail.
- Karakters of gesigte of items word lewensgetrou beskryf.
- Die gebruik van bywoorde en byvoeglike naamwoorde, beskrywende woorde, is baie belangrik.
- Beeldspraak soos vergelykings, metafore en personifikasie word gebruik om die verduideliking lewensgetrou te probeer oordra. Ander stylmiddele soos klanknabootsing, kontraste en alliterasie word ook gebruik.
- Beskrywende opstelle word meestal in die teenwoordige tyd geskryf, maar kan ook in die verlede tyd geskryf word.
- Bly gefokus en moenie te veel dinge probeer beskryf nie.

Wenke vir opstelskryf

- Gebruik jou eie ondervinding wanneer jy skryf.
- Gebruik 'n goeie struktuur wat 'n inleiding, liggaam en slot bevat.
- Skryf eers al jou idees neer. Kies dan die beste idees en rangskik hulle in 'n breinkaart.
- Besluit op 'n gepaste manier om jou begin en einde by mekaar te laat aansluit.
- Gebruik sterk woorde om dinge te beskryf. Dit maak ook jou skryfwerk interessant. Gebruik interessante beskrywende woorde of direkte rede. Idiome en intensiewe vorme werk ook goed.
- Gee aandag aan detail, bv. 'n aangeplakte glimlag, die soet geur van . . . , ens.
- Wees entoesiasties as jy skryf, want dit is jôu storie of vertelling wat jy so lewensgetrou as moontlik wil verwoord.
- Maak gebruik van al jou sinuïe wanneer jy dinge beskryf
- Jou opstel moet 'n opskrif hê.

B TOESPRAAK

- Die skryf van 'n toespraak kan geassesseer word as 'n skryfstuk of 'n voorbereide mondelinge praatjie.
- Die toespraak word baie dieselfde geskryf as 'n opstel met die verskil dat 'n gehoor direk aangespreek word.
- Dink goed na oor die styl en register wat jy wil gebruik, dit moet pas by die doel van jou toespraak. 'n Toespraak kan ook verhalend, beskrywend, feitlik ens. wees.
- Beplan jou toespraak sodat dit uit 'n inleiding, 'n middelste gedeelte en 'n slot bestaan. Kies jou bronne oordeelkundig, die geslaagdheid van jou inhoud hang daarvan af.
- Maak baie seker dat jy weet wat van jou verwag word volgens die opdrag.
- Dink aan hoe jy jou gehoor se aandag gaan behou, miskien 'n gepaste grappie of insident waarmee almal kan vereenselwig.
- Vir die lewering van 'n toespraak kan jy die kernwoorde in elke paragraaf onderstreep.
- Praat duidelik en hoorbaar en op die vlak van die gehoor (kinders / tieners / volwassenes / ouers / bejaardes ens.)
- Gebruik pouses om jou woorde te laat insink.
- Praat met gevoel sodat mense na jou wil luister.
- Oogkontak is dié belangrikste deel van 'n toespraak.
- Maak seker dat jou taalgebruik gepas is vir die doel van jou toespraak.
- Jy mag gebare gebruik of iets demonstreer, maar moenie dit oordryf nie.
- Leer jou toespraak en oefen om jou toespraak te lewer sonder om op jou notas staat te maak.
- Jou slot paragraaf behoort 'n goeie samevatting te wees van die standpunt wat jy ingeneem het.

C VRIENDSKAPLIKE BRIEF

- Die doel van 'n vriendskaplike brief is om iemand in te lig en om 'n verhouding te handhaaf.
- Jy gebruik informele taal omdat jy hierdie persoon op 'n persoonlike vlak ken.
- Die formaat van die vriendskaplike brief is belangrik. Bestudeer die voorbeeld:

Boomstr. 10
Randhart
1449
10 Januarie 2014

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Liewe Bernard

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Ek is so bly jy kom kuier volgende naweek! Moenie skrik as jy my bene sien nie. Ek het gedink ek is Schumacher op my motorfiets!

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Dit was Saterdagmiddag en ons het . . . . .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Die volgende oomblik sien jy net . . . . .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

By die hospitaal het . . . . .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Dink jy nie dis vreeslik nie? Ek hoop jy . . . .

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Groete
Paul

- Jou adres word bo-aan die brief geskryf aan die regterkant van die bladsy. Die naam van die straat word eerste geskryf en dan die nommer. Jy kan afkortings gebruik. Bv Doringstr. 10, of 7de Laan 24, Tamatiesingel 33.
- Selfs al is die naam van die straat of woonbuurt Engels (street / avenue / crescent) word die Afrikaanse term daarna gebruik, bv. Aloestr.10 / Toermalynlaan 18 / Youngweg 17.
- Die woonbuurt / dorp word ná die straatnaam geskryf en dan volg die poskode.
- Vir die datum word die maand in woorde geskryf, bv. 10 Oktober 2014.
- **Laat 'n reël oop na die datum.**
- Gebruik 'n hoofletter by die aanspreekvorm, bv. Liewe Bettie / Beste Leana. Moenie 'n komma gebruik nie.

- **Laat 'n reël oop na die aanspreekvorm.**
- Begin met 'n interessante inleiding en vertel dan van die gebeure in kronologiese volgorde. Verdeel die inligting in paragrawe.
- **Laat 'n reël oop na elke paragraaf.**
- Sluit jou brief af met 'n stelling of 'n vraag wat jou vriend / die leser direk betrokke maak.
- Ná jou slot paragraaf eindig jy die brief met:
- **Liefde of Groete of Jou vriend of Jou vriendin**
Paul Paul Paul Susan
- Geen komma word na "Liefde / Groete" gebruik nie.
- Skryf dan jou naam.

D FORMELE BRIEF

Die taalgebruik in die formele / besigheidsbrief is formeel van aard. 'n Persoon sal op sy titel aangespreek word bv. Mnr. Smit en jy sal die voornaamwoord 'u' gebruik i.p.v. 'jy'. Die formele brief is altyd saaklik en hoflik.

- Net soos met die vriendskaplike brief skryf jy jou adres aan die linkerkant van die bladsy (of die **adres van die sender**, die persoon wat die brief stuur)
- Indien die brief na 'n oorseese adres gestuur word moet jy ook 'Suid-Afrika' na die poskode skryf.
- Selfs al is die naam van die straat of woonbuurt Engels (street / avenue / crescent) word die Afrikaanse term daarna gebruik, bv. Aloestr10 / Toermalynlaan 8 / Youngweg 17.
- Na die adres word die volledige datum geskryf. Die maand word in woorde geskryf.
- In die volgende reël begin jy om die **ontvanger se adres** (die maatskappy / organisasie) te skryf. Jy rig ook die brief aan 'n spesifieke afdeling of posbenaming in die maatskappy wat eerste geskryf word, bv Die Finansiële Bestuurder.
- *NB: Geen puntuasie word in die adresse gebruik nie.*
- **Laat 'n reël oop.**
- Adresseer die persoon deur te skryf **Geagte Meneer of Geagte Mevrou**, afhangende van die geslag van die persoon. As jy nie seker is nie gebruik jy altyd Geagte Meneer.
- (Wanneer die brief aan die pers ('n koerant) gestuur word, word *geagte* uitgelaat, slegs *Meneer* of *Mevrou* word gebruik.)
- **Laat 'n reël oop.**
- **Skryf 'n opskrif vir jou brief en onderstreep dit.** Die opskrif moet sê waarom die brief handel.
- **Laat 'n reël oop.**
- **Skryf die inleiding**, dit verduidelik kortliks wat die rede vir die brief is.
- **Laat 'n reël oop.**
- **Skryf 2 – 3 paragrawe** wat die situasie verduidelik. Elke paragraaf bespreek 'n aparte standpunt (issue). Laat elke keer 'n reël oop tussen paragrawe.
- **Laat 'n reël oop.**
- Skryf **die slot** wat alles saamvat.
- **Laat 'n reël oop.**
- **Eindig** die brief met:
Die uwe
Johan Smith (Maak jou Handtekening)
JOHAN SMITH (Mnr) (Skryf jou naam in drukskrif)

Weltemeyer Mews 10
Michellelaan 70
Randhart
1449
13 April 2014

Die Bestuurder
Smith en Volenski
Posbus 1224
Eastgate
3000

Geagte Meneer

Voedselvergiftiging na aandete by Smith en Volenski

Ek wil u graag meedeel dat . . . . .

Die prys wat 'n mens betaal by u restaurant regverdig vars seekos . . . . .

In die verlede . . . . .

Ek vertrou dat u aandag hieraan sal gee en . . . . .

Die uwe

L. Botha

LEON BOTHA (Mnr)

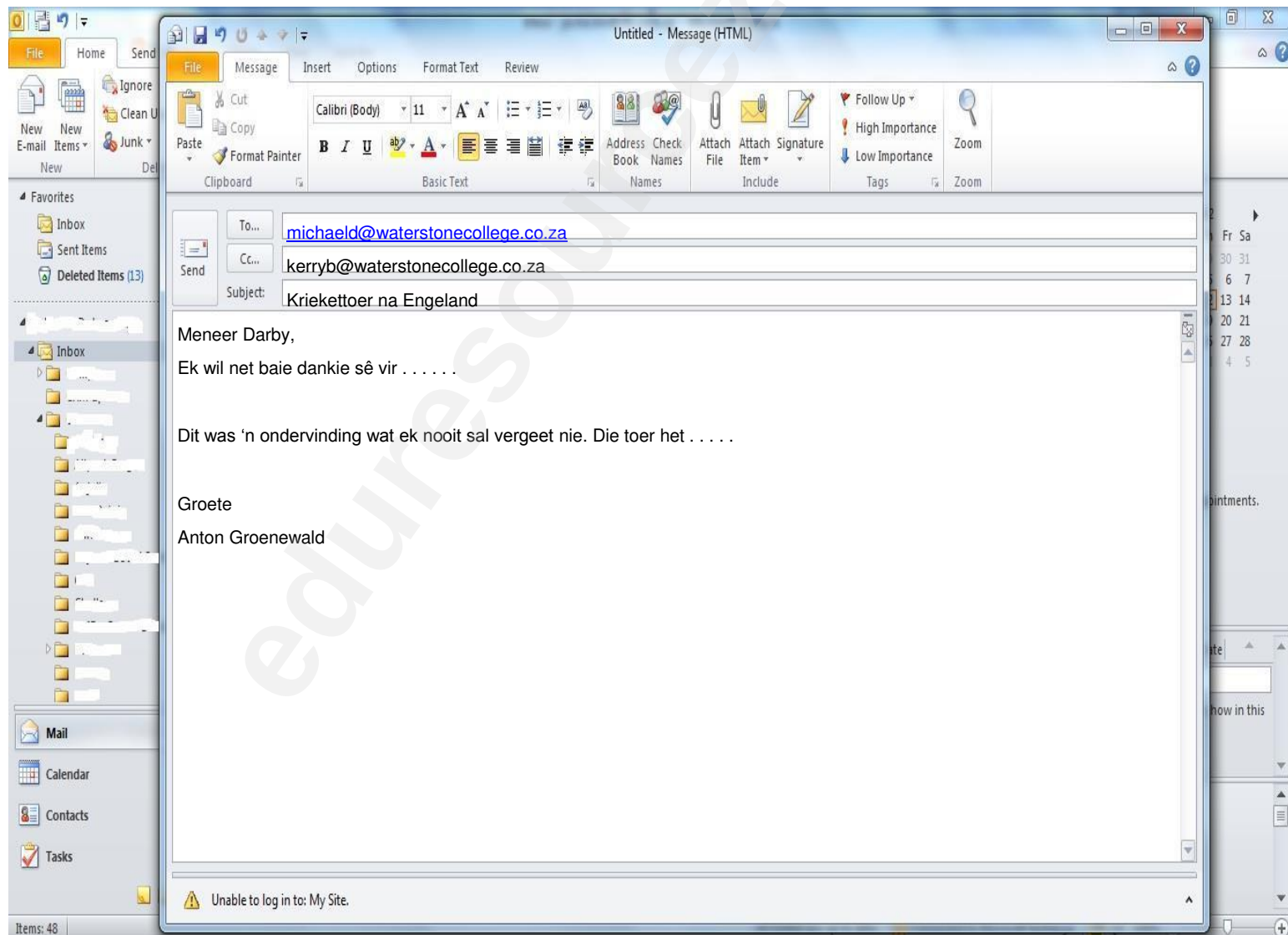
Indien jy 'n **koevert** moet adresseer sal dit só lyk:

seël

Die Bestuurder
Smith en Volenski
Posbus 1224
Eastgate
3000

E E-POS

- E-pos is kort vir elektroniese pos.
- Enige iets kan per e-pos gestuur word soos dokumente, foto's en boodskappe of briewe.
- Wat belangrik is om te onthou by die e-pos is om die **e-posadres** in te vul asook die **onderwerp** waaroor die e-pos handel.
- Die **CC** kolom voltooi jy slegs as die e-pos na iemand anders ook gestuur word, bv. jy stuur 'n e-pos aan Mnr. Darby oor die krieket, maar jy wil ook hê Mej. Bailey moet die e-pos lees, dan sal jy haar e-posadres in die CC-kolom invul.
- Die taalgebruik, styl en register sal afhang van die situasie. As jy 'n e-pos aan 'n vriend stuur sal die taalgebruik, aanspreekvorm en styl informeel wees. Indien jy 'n e-pos aan 'n besigheid stuur sal alles meer formeel wees.
- Jy moet die persoon aanspreek aan wie die e-pos gerig is, bv. Liewe Juan / Geagte meneer Botha.
- Jou boodskap moet in paragrawe verdeel word.
- Jy skryf jou naam onder aan die e-pos. In 'n besigheidsofset sal jou posbenaming en soms ook jou kwalifikasies genoem word

F DAGBOEKINSKRYWING

- In 'n dagboekinskrywing word iets persoonliks geskryf, want dit is privaat.
- Jy is die skrywer asook die leser daarvan.
- Jy skryf oor iets wat gebeur het, jy vertel van jou geheime en emosies.
- 'n Dagboekinskrywing is altyd subjektief, dis altyd j^{ou} opinie / gevoelens / weergawe van iets wat gebeur het.
- Die datum is baie belangrik omdat dit in 'n *dagboek* geskryf word. Dagboeke het **volledige datums (dag, maand en jaar)** op elke bladsy, asook die dag van die week, bv Maandag of Dinsdag. Die maand word uitgeskryf, bv **10 Julie 2014**.
- Die dag en die datum word bo-aan die dagboekinskrywing geskryf, bv **Maandag, 10 Julie 2014**.
- Skryf altyd in die **eerste persoon** (ek, myne, my).
- Wanneer jy van 'n gebeurtenis vertel skryf jy gewoonlik in die verlede tyd (want dit het al gebeur). Wanneer jy aan jou dagboek vertel hoe jy voel skryf jy gewoonlik in die teenwoordige tyd.
- Die tipe taalgebruik hang daarvan af of dit 'n formele of informele dagboek is wat jy hou. Meestal is dit informeel.
- Verder kan die dagboekinskrywing in paragrawe verdeel word, of slegs een paragraaf lank wees. Dit sal afhang van jou opdrag.
- Gebruik skryftekens soos ?! maar nooit te veel nie.
- 'n Dagboekinskrywing moet altyd opreg wees.

G VERSLAG

- Ons kry **2 tipes verslae**, 'n verslag van 'n ooggetuie – dit is 'n opsomming van iets wat gebeur het, bv. 'n polisieverlag sal afgeneem word as jy gesien het hoe 'n ongeluk plaasgevind het. Jy vertel / skryf presies hoe jy dit sien gebeur het. Belangrike inligting soos die tyd, dag en datum asook al die feite moet op die verslag wees.
- Die tweede tipe verslag is 'n verslag wat gebasseer is op feite nadat jy 'n saak ondersoek het of navorsing gedoen het, 'n informatiewe verslag. Die doel van hierdie verslag is om akurate inligting aangaande 'n onderwerp / saak te gee. 'n Verslag is onpersoonlik en formeel. Die stellings moet kort en duidelik wees en al die afleidings moet genommer word.
- Aandag aan detail is baie belangrik.
- Die verslag begin met 'n treffende titel, daarna volg 'n interessante inleiding wat die doel van die verslag beskryf. Daarna verskyn inligting oor die metode wat in die navorsingsprojek gevolg is. Volgende is daar 'n samevatting van die inligting wat versamel is. 'n Treffende slot waarin die gevolgtrekking en aanbevelings vasgevang word sluit die verslag af.
- 'n Verslag kan soms puntsgewys geskryf word (soos 'n informatiewe verslag nadat navorsing gedoen is) of soos 'n opstel ('n informele verslag) maar die taalgebruik is formeel. 'n Informele verslag kan soos 'n opstel geskryf word. Bv. ons skryf jaarliks verslae vir die skool se tydskrif waarin ons vertel wat in 'n spesifieke sportsoort plaasgevind het vir daardie seisoen.
- 'n Verslag word meestal objektief geskryf daarom moet die woorde 'ek' en 'my' probeer vermy word.

Voorbeeld van 'n Informatiewe verslag:

1. Skryf die naam en posisie neer van die persoon wat die verslag aangevra het.
2. Laat 'n reël oop.
3. Skryf die titel/inleiding van die verslag.
4. Laat 'n reël oop.
5. Daar kan 5 hoofopskrifte wees met jou bevindings en verduidelikings daaronder elkeen.
6. Laat 'n reël oop na die inhoud van die verslag.
7. Voorsien die verslag van 'n datum en teken die verslag.
8. Skryf jou titel, naam en van in drukskrif onder jou handtekening.

Mnr. W Adams, Afrikaanse onderwyser by Waterstone College.

Watter leesboeke die skool behoort aan te koop en waarom?

1. **Inleiding**
  - a. Hierdie verslag beskryf . . . . .
2. **Prosedure**
  - a. 'n Vraelys (afskrif aangeheg) was opgetrek om . . . . .
  - b. Die steekproef wat gedoen is het Graad 8 leerders ingesluit wat . . . .
3. **Bevindings**
  - a. Vyf van die leerders het aangeteken dat hulle . . . .
  - b. Sewe seuns het gesê dat hulle . . .
4. **Gevolgtrekking**
  - a. Uit die navorsing is dit duidelik dat 50% van die ondervraagdes . . . .
  - b. Dit is duidelik dat 80% . . . .
5. **Aanbevelings**
  - a. Dit word aanbeveel dat die boeke wat vir graad 8 leerders aangekoop word . .

20 Maart 2014

C van Vuuren

Mnr. Christo van Vuuren

H PARAGRAAF

Om 'n goeie paragraaf te kan skryf beteken dat jy in beheer van jou skryfwerk is. As ons aan artikels of koerantberigte dink, is die norm dat die hoofidee van die paragraaf eerste genoem word. Daarna word daarop uitgebrei. Kyk na die volgende skematiese voorstelling en riglyne:

Skryf die belangrikste idee eerste	Liam is mal oor musiek.
Gebruik nou logiese verbindings soos deur 'n voorbeeld te gee (byvoorbeeld, in geval van, met ander woorde, soos) OF Gee 'n resultaat (daarom, as gevolg van, dus, omdat) OF Gee 'n byvoeging (verder, bygesê, buitendien, ook)	Hy is regtig soos in gek daarna, hy eet loop en slaap musiek! OF ..daarom oefen hy elke middag totdat sy vingers pyn OF ... verder het hy nie net 'n passie daarvoor nie, maar 'n baie besondere talent. Mense staan oopmond en staar na hom as hy op 'n klavier lostrek!
Pasop vir die herhaling van woorde. Moenie die naam weer herhaal nie en gebruik 'dit' om na die musiek te verwys.	Hy het nog altyd geglo dat <u>dit</u> sy roeping is
Jy kan ook klem / kontras / 'n vergelyking byvoeg, bv: (om die waarheid te sê, eintlik, werklik, sekerlik) OF (maar, en, want, tog, alhoewel, aan die ander kant, in teenstelling, anders) OF (net soos, sowel as, op die selfde manier, soortgelyk aan)	Om die waarheid te sê sy lewe bestaan net uit wit en swart note OF In teenstelling met ander tieners is sy vel wit en het hy geen sonvlekke op sy hande nie! OF Soortgelyk aan Mozart en daardie manne kan hy binne 'n japtrap 'n melodie komponeer.
Jy kan ook van kontras gebruik maak	Maar, sy pa wou hê dat hy Regte moet studeer en eendag saam met hom in die praktyk werk.
Gebruik punktuasie, maar moenie dit oordoen nie!!!!. Gebruik ook beskrywende woorde soos 'in 'n japtrap'.	

I DIALOOG

- Dialoë is 'n vorm van skryfwerk waar gesprekvoering neergepen word. 'n Dialoog word gebruik waar twee of meer persone 'n gesprek voer, of tydens onderhoude soos 'n radio-onderhoud, of wanneer 'n draaiboek (script writing) geskryf word.
- Elke sin is gewoonlik 'n respons of reaksie op die vorige sin.
- Die direkte rede word gebruik maar jy hoef nie die hele tyd die sinne in aanhalingstekens te sit nie.
- Die spreker se naam word teen die kantlyn / links geskryf, gevolg deur 'n dubbelpunt en dan sy woorde
- Elke spreekbeurt word in 'n volgende reël geskryf, jy kan 'n reël ooplaai tussen die spreekbeurte.
- Ekstra inligting word tussen hakies geskryf.)

- *Voorbeeld:*
Pieter: Het jy lekker geswem, Jan?
Jan: Ja jong! Die water is fantasties!
                    (Jan neem 'n slukkie van sy koeldrank en sit die glas op die swembad se rand neer.)
- Die tipe taalgebruik hang af van die situasie. Die taalgebruik in 'n onderhoud sal bietjie meer formeel wees as 'n gesprek tussen twee maats.
- Wanneer jy 'n dialoog skryf laat jy 'n reël oop tussen elke spreekbeurt.

J   **UITNODIGING**

- Dit is belangrik dat **alle nodige informasie** op 'n uitnodiging verskyn.
- Die formaat van 'n uitnodiging is nie rigied nie, bv 'n uitnodiging na 'n eerste verjaardagpartytjie of 'n troue en 'n uitnodiging na ABSA se jaareindfunksie, sal almal van mekaar verskil. Dit kan elektronies wees, 'n kaartjie wees, in die vorm van 'n geskenkpakkie of enige interessante voorwerp wees.
- Informasie wat moontlik op 'n uitnodiging kan te wees:

Aan wie die uitnodiging gerig is

Van wie die uitnodiging is

Die rede vir die uitnodiging, bv. U word hartlik uitgenooi na die huwelikseremonie van Amanda Louw en Bernard Gouws.

Plek, 'n volledige adres, selfs gps koördinate of 'n padkaart kan ingesluit word

Tyd, onthou om voormiddag of namiddag aan te

dui, **Datum**, dag, maand en jaar

RSVP, met 'n naam vir wie jy moet laat weet, asook 'n telefoonnommer of e-pos adres en die afsny datum

Drag – is dit formeel, informeel of is daar 'n tema aan verbonde

Ander reëlings of informasie – Kontantkroeg beskikbaar / Bring jou kostuum saam!

K   **BOODSKAP / NOTA / BEDANKINGSNOTA**

- 'n Boodskap of nota of bedankingsnota word in die vorm van 'n paragraaf geskryf met die verskil dat daar 'n datum is, die persoon se naam wat aangespreek word en die persoon se naam van wie dit af kom.
- Daar is ook feitlike informasie, jy moet byvoorbeeld presies sê / verduidelik waarvoor die persoon bedank word.
- 'n Boodskap / nota / bedankingsnota moet al die inligting bevat, want om inligting uit te laat kan moeilikheid veroorsaak.

Voorbeeld van 'n bedankingsnota:

20 November 2014

Mev. Lotter

Baie dankie dat u vrywillig die matrieks kom toespreek het. Ons leerders het werklik die inligtingssessie geniet en baie baat daarby gevind. Dra asseblief ook ons dank oor aan die Ekonomie Departement van Wits wat pamflette en brosjures saamgestuur het om ons te voorsien van ekstra inligting.

Nogmaals baie dankie

Die leerders van Waterstone College

L KOERANTBERIG

Wenke:

- 'n Koerantberig word in formele taal geskryf
- Die titel van die berig moet 'n werkwoord bevat, dit moet kort en kragtig wees
- Na die titel word die dorp/stad vanwaar die berig kom genoem, geskryf in hoofletters. Daarna volg 'n punt en 'n aandagstreep
- Die eerste paragraaf begin direk na die aandagstreep.
- Die eerste paragraaf bestaan uit EEN sin, en is 'n opsomming van wat gebeur het. Wie? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe? Wat? - word gewoonlik in hierdie eerste sin beantwoord.
- Die belangrikste inligting kom eerste in 'n koerantberig en die minder belangrike inligting later in die berig.
- In die res van die berig word meer besonderhede gegee in paragrawe
- Noem die name van mense oor wie jy skryf en vermy voornaamwoorde soos hy / sy / hulle.
- Skryf kort sinne
- Skryf in die derde persoon
- Gebruik die lydende vorm waar dit gepas is
- Gebruik die direkte rede waar iemand kommentaar lewer soos 'n ooggetuie of 'n vriend van die familie wat iets gesê het oor die gebeurtenis
- 'n Koerantberig bestaan uit paragrawe en langer berigte word in kolomme verdeel

M Elektroniese Kommunikasie

Wat is 'n Webjoernaal / Blog?

'n **Webjoernaal** (ook bekend as 'n **blog** of **weblog**), is 'n **webwerf** wat gereeld – soms meer as een keer per dag – opgedateer word en waarop die inligting in chronologiese volgorde (volgens datum) weergegee word.

Besoekers vind ook op die tuisblad die mees omvangse bydraes.

Die outeur skep in wese 'n logboek van inligting wat hy wil deel met sy publiek, die besoekers aan sy webjoernaal.

Gewoonlik bestaan 'n webjoernaal uit teks, maar kan ook om foto's ('n fotowebjoernaal), video (vlog) of klank (podgoot) gaan.

Weblogs bied hul lesers ook gewoonlik die geleentheid om reaksies op artikels te plaas of 'n reaksie via 'n **terugspoor**- (Engels: *trackback*) -meganisme agter te laat.

Dit is die persoonlike of juis die gespesialiseerde karakter wat webjoernale toenemend gewild vir besoekers maak.

Inhoud van 'n webjoernaal:

'n Webjoernaal artikel bestaan gewoonlik uit die volgende:

- Titel, die hoofopskrif van die artikel.
- Liggaam, die hoofinhoud van die artikel.
- Permanenteskakel, die URL van die volledige individuele artikel.
- Plasingsdatum, datum en tyd toe die artikel gepubliseer is.

Addisionele opsies sluit die volgende in:

- Kommentaar

Kommentaar is 'n manier om bespreking van webjoernaal inskrywings te verseker. Lesers word die geleentheid gebied om kommentaar oor 'n artikel te lewer. Dit kan insluit om regstellings onder die skrywer se aandag te bring of om hul opinie oor die artikel of tema van die artikel te gee. Dienste soos coComment stel ten doel gesprekvoering deur kommentaar te vergemaklik deur die naspoor daarvan toe te laat.

Voorbeelde:

www.juffer.wordpress.com

www.afrikaansgraad10blog.wordpress.com/2016/02/12/skryf-jou-eie-blog/

Soorte webjoernale

- **Nuuswebjoernaal**

'n Nuuswebjoernaal is 'n aanlyn koerant waarin die interaktiwiteit toeneem.'n Nuuswebjoernaal word meer as een keer 'n dag opgedateer, fokus op aktuele onderwerpe en word gewoonlik onderhou deur verskeie redaksieledes.

- **Meningwebjoernaal**

'n Meningwebjoernaal is 'n webjoernaal waarop daaglikse menings, kommentare en/of satiese beskouings gepubliseer word oor aktuele aangeleenthede in die samelewing.

- **Pretjoernaal** (*Funblog*)

'n Pretjoernaal is 'n webjoernaal waarin alles wat verbandhoudend is met humor en/of waar biesarre nuusfeite 'n rol speel.

- **Lewenswebjoernaal**

'n Lewenswebjoernaal is 'n webjoernaal waarop gereelde berigte geplaas word oor gebeurtenisse in die lewe van die skepper van lewenswebjoernaal. Dit kan beskou word as 'n aanlyndagboek.

- **Klubwebjoernaal**

'n Klubwebjoernaal is 'n meer uitgebreide weergawe van 'n gasteboek van 'n klub of organisasie as werklik 'n suiwer webjoernaal. Dit is weliswaar nie 'n geslote joernaal nie en is vir enige persoon toeganklik, maar verreweg die meeste besoekers van 'n klubwebjoernaal sal egter deel uitmaak van 'n bepaalde klub, vereniging of organisasie waarvan die lede nuus en wetenswaardighede met betrekking tot hul klub publiseer.

- **Skakelwebjoernaal**

'n Skakelwebjoernaal bestaan uit 'n versameling url's (adresse op die internet) wat deur diegene wat die skakelwebjoernaal versorg as interessant bestempel word vir die leser van die betrokke webjoernaal .

- **Selfoonwebjoernaal**

'n Selfoonwebjoernaal is 'n webjoernaal wat bygehou word vanaf 'n [selfoon](#) (byvoorbeeld deur MMS, Instagram of e-pos), selfs ook met foto's geneem op 'n selfoon.

- **Musiekwebjoernaal**

'n Musiekwebjoernaal is 'n webjoernaal waarin gefokus word op musiek, hetsy kritiek of bevordering van musiek, groepe of musici.

- **Skakelversameling** (*Linkdump*)

'n Skakelversameling is 'n webjoernaal waarop verskillende grappige, ontroerende of skokkende aangeleenthede die fokus is. In werklikheid is dit slegs 'n versameling van skakels, deurgaans voorsien van persoonlike kommentaar.

- **Skokwebjoernaal**

'n Skokwebjoernaal probeer deur middel van skokkende en aggressiewe inhoud publieke belangstelling te lok.

- **Besigheidswebjoernaal**

'n Besigheidswebjoernaal is 'n webjoernaal waarop artikels geplaas word oor 'n besigheid. Dit verteenwoordig nie die mening van 'n individu nie maar wel die mening van 'n besigheidsentiteit oor 'n bedryf of besigheid.

- **Poliwebjoernaal**

'n Poliwebjoernaal is 'n webjoernaal waarop politici artikels plaas.

- **Stadswebjoernaal**

'n Stadswebjoernaal is 'n webjoernaal waarop artikels geplaas word met as onderwerp 'n bepaalde stad of gemeenskap.

- **Klasbwebjoernaal**

'n Klasbwebjoernaal is 'n webjoernaal waarin artikels geplaas word deur 'n klas: sowel deur die leerkrag as die leerlinge. Dit kan klasbelewensse, die daaglikse agenda met take en lesse, foto's, briewe aan ouers en skakels na webwerwe bruikbaar vir lesse, insluit.

- **Temawebjoernaal**

'n Temawebjoernaal is 'n webjoernaal waarop artikels geplaas word oor een onderwerp of profesie. Die individue wat dit produseer het 'n passie vir 'n besondere onderwerp en het gewoonlik omvangryke kennis van dié onderwerp. Daar is tans webjoernaaluitgewers wat hierdie soort joernale professioneel bestuur.

- **Reiswebjoernaal**

'n Reiswebjoernaal is 'n webjoernaal waarop artikels oor verskillende reise wat mense onderneem. Soms word die webjoernaal onderweg bygehou, maar meer algemeen na die reis gebaseer op 'n reisdagboek wat tydens die reis gehou is.

- **Fotowebjoernaal**

'n Fotowebjoernaal is 'n webjoernaal waarop slegs foto's en kort beskrywings en/of kommentaar geplaas word.

Bronnelys

1. Afrikaans Handbook & Study Guide, Beryl Lutrin, 2005
2. Afrikaans Sonder Grense, Graad 12 Eerste Addisionele Taal, R Gouws en ander, 2013
3. Kollog Op Afrikaans Eerste Addisionele Taal Graad 12, Marie Burns, 2012
4. Self-Studiegids vir Taalonderwysers: Skryf van tekste, Oktober 2009

AFDELING E

GEDIGTE TERMINOLOGIE

Tipes Rymskemas

Eindrym

- aaaa - slagrym
- aabb - paarrym
- abba - omarmde rym
- abab - kruisrym
- abcb - gebroke rym
- abaabcbcdde - verslinderde rym

Binnerym

Wanneer 'n woord in 'n versreël rym met 'n ander woord in dieselfde versreël.

Bv. "lees boeke in hulle soeke na kennis" (Die wêreld het so klein geword)

Halfrym

Wanneer volake of konsonante opvallend herhaal word

- **Assonansie – vokale** word herhaal
Bv. "Botha, hoe voel jy oor die bedoeling van die oe-assonansie" (Wat die digter bedoel het)
"Van oppie grond slaap sonner komberse" (Life vannie jobless)
- **Alliterasie – konsonante** word herhaal
Bv. "klankloos klets en kuier" (Die wêreld het so klein geword)
"Die wolke en die winde wat hier waai." (So long Skipskop)

Funksies van rym:

Dit gee patroonmatigheid aan strofes of reëls.

Dit beklemtoon bepaalde woorde.

Dit kan klanknabootsend wees.

Dit kan beweging verbeeld.

Beeldspraak

Beeldspraak word gebruik om groter trefkrag aan woorde te gee. Beelde kan tot jou gevoel, jou verstand en jou verbeelding spreek. Beeldspraak is meestal figuurlike taal, bv. 'n vergelyking / metafoor / personifikasie.

Die vergelyking

'n Vergelyking ontstaan wanneer 'n spreker twee goed van verskillende aard op grond van 'n enkele ooreenkoms of ooreenkomste met mekaar vergelyk of gelykstel.

Soos, nes, net soos of as is woorde wat gewoonlik in 'n vergelyking gebruik word.

"Jou lyf die glim soos koper op die veld" (Die gevalle Zoeloe-Indoena)

"Jou lyf...bruin soos kardoos" (Vrou langs die pad)

Hy eet nes 'n vark.

Die metafoor

Ook genoem 'n beknopte vergelyking. Twee sake word nie langs mekaar gestel nie, maar word direk in die plek van die ander gestel. 'n Metafoor is baie soos 'n vergelyking, maar woorde soos 'soos / nes / as / netsoos' word nie gebruik nie

Marcel is 'n telegraafpaal. (Hy is lank en maer)

"Heuningtong" (Talle tonge)

Hy het 'n hart van goud.

Hy is 'n vark.

Personifikasie

Ons personifieer of vermenslik iets wanneer ons aan die natuur, leweloze voorwerpe, diere en abstrakte begrippe menslike eienskappe gee.

"en die son kom drink / met 'n helder tong aan die wyn in my glas" (Breytenbach)

"die son sy kop stamp" (Wetenskapmannetjies)

Antonomasia

Antonomasia is verwant aan die metafoor, maar in plaas van die beeld, gebruik ons 'n eienaam.

Jan Rap en sy maat
Greg is 'n ongelowige Thomas
Jan Publiek
Simeon is 'n ware Apollo
Jy's 'n Judas!

Stylfigure

Stylfigure is nie figuurlike taal nie.

Beklemtoning

Wanneer die digter iets wil uitlig word tegnieke gebruik daarvoor, bv. herhaling, hoofletters (EK KAN BEWYS!), aksenttekens, alleenplasing, ens.

Denotasie

Die letterlike betekenis.

Bv. "*die kabouter is uit my tuin gesteel*" - iemand het dit gesteel.

Konnotasie

Daar is 'n dieperliggende betekenis, meestal figuurlik, nie letterlik nie.

Bv. "*die kabouter is uit my tuin gesteel*" - niemand het dit gesteel nie, die gesteelde kabouter wat gesteel is verwys eintlik na sprokiesverhale waaraan sy nie meer glo nie.

Dubbelsinnigheid

Wanneer 'n woord meer as een interpretasie kan hê.

Wending

Wanneer die inhoud van 'n gedig skielik verander. Gewoonlik dui 'n spesifieke woord die wending aan.

"*maar waarom slaap ek met my lig nog aan*" (kleingeloof)

Klimaks

Dit is die hoogtepunt van die gedig of verhaal. Gewoonlik is dit die hoogtepunt van 'n reeks botsings.

Antiklimaks

Dit is die omgekeerde van klimaks. Daar vind 'n onverwagte ommekeer plaas.

My seun, wees getrou aan jouself, jou ouers, jou nasate en ... jou hond.

Antitese (teenstelling)

Twee uiterstes word teenoor mekaar gestel om deur die kontras die aandag sterk te vestig op wat gesê word.

Die soet en die suur, die lief en die leed van die lewe.

Vreugde oor die wonder van die natuur teenoor die hartseer van syfers (Wetenskapmannetjies)

Paradoks (skynbare teenstrydigheid waarin daar eintlik 'n dieper waarheid skuil):

Stilbly is ook 'n antwoord.

"Talle tonge."

Senekdogee

'n Geheel word deur 'n deel aangedui.

'onder een dak' - in een huis.

Oksimoron:

Die teenstelling bestaan uit twee woorde (opsetlike teenstrydigheid)

Siende blind en horende doof

"Knersend kalm" (Woonstelbewoner)

Dit is ou nuus

Hiperbool

Die spreker oordryf of vergroot doelbewus ter wille van die effek.

Ek het my morsdood gesukkel.

Ek het 'n berg wasgoed om te was.

Litotes (verkleining)

Dit is die teenoorgestelde van hiperbool

Neem my ou klein geskenkie van R10 000 en gaan koop vir jou ietsie.

'Welkom by ons nederige woning' – en dan is dit 'n massiewe huis.

Eufemisme

Iets onaangenaams word verbloem of versag.

"Jou laaste slaap" (Vrou langs die Pad)

Hy het sag heengegaan.

Ironie

Daar word op (spottende) wyse die teenoorgestelde gesê wat eintlik bedoel word. Die woorde word dus nie letterlik opgeneem nie.

Dankie Einstein! (vir iemand wat dom advies gee)

Dramatiese ironie

Die gehoor weet iets wat die karakter nie weet nie.

Sarkasme

Hier word presies gesê wat jy bedoel en die spot en veragting wys duidelik.

Jy het net soveel gesonde verstand as 'n kreef.

Satire

'n Humoristiese manier om iets te kritiseer.

Woordspeling

Die gebruik van verskillende betekenisse van 'n woord. (dikwels humoristies)

Simboliek / simbool

'n Teken of voorwerp wat 'n ander saak verteenwoordig.

Bv. *Touloper* – verteenwoordig iemand wat sy lewe probeer balanseer.

Suggestie

Insinuasie of 'n indirekte betekenis

Metonimia

'n Frase of woord word vervang met iets wat 'n soortgelyke betekenis het.

'die ketel kook.' – bedoelende die water in die ketel kook.

Pleonasme

Oortollige woordgebruik. Die betekenis van die tweede woord is dieselfde as die eerste woord.

Ek hou persoonlik van roomys.

Hy het dood verongeluk.

Argaisme

'n Woord wat nie meer algemeen gebruik word nie.

"En die jongeheer?" (Aandeelhouer)

Nuutskepping / neologisme

'n Nuwe woord wat nie bestaan nie of nog nie lank bestaan nie.

"afsakbroek-stap" (Daarom)

"melkskommelweg" (Klein geloof)

Palindroom

'n Woord wat vorentoe en agteruit dieselfde lees, bv. lepel.

Insinuasie

'n Indirekte beskuldiging of idee.

Sy het 'n skoonheidslapie nodig.

Stereotipe / stereotipering

Veralgemening – 'n vooropgestelde siening oor 'n saak of persoon.

Vrouens is nie goeie motorbestuurders nie.

Herhaling / repetisie

Die indruk word verskerp. Dit is 'n effektiewe stylmiddel, veral in die poësie.
Die juffrou gaan aan en aan en aan.

Refrein

Die herhaling van 'n vers of 'n versreël in 'n gedig.

Parentese

Addisionele inligting word gegee tussen hakies of aandagstrepe of kommas.
*"kruip ek eerder onder my kuif
(ononderhandelbaar) weg"* (Daarom)

Inversie (Omgekeerde woordorde)

Daar word van die gewone woordorde afgewyk om die klem op 'n sekere woord of sinsnede te laat val of ter wille van rym.

"Talle tonge het ek" (i.p.v. Ek het talle tonge – talle tonge word beklemtoon)

Alleenplasing

Woorde of frases wat alleen geplaas word om dit te beklemtoon.

Anafoor

Die herhaling van woorde of 'n frase aan die begin van opeenvolgende reëls.

"Staan op!" (word herhaal aan die begin van bykans elke reël in die gedig *Staan op!*)

Retoriese vraag

Daar word geen antwoord verwag nie, want die antwoord is gewoonlik vanselfsprekend.

"Wanneer hou hierdie dinge op?" (So long Skipskop)

"..kan ek 'n klein-keim stukkie terugvra?" (My siel, Pa)

Progressie

Ontwikkeling vind plaas.

Reël 3: *"voetjie vir voetjie skuifel ek vorentoe"* Reël 20: *"voet vir voet skuif ek vorentoe"* (Touloper)

Ellips / Beletselteken

'n Sin word onvoltooid gelaat. Soms moet die leser self die gedagte voltooi. Dit kan ook tydsverloop aandui of dat die aksie steeds voortgaan. Die elips het 3 punte . . .

"Maar my siel, Pa..."

"ons wag . . ."

Elisie / Klankweglating

'n Klank word weggelaat of uitgelaat en met 'n afkappingsteken aangedui. Dit word gewoonlik gebruik ter wille van die ritme van die gedig.

"in elk' grashalm se vou" (Winternag) (elk' = elke)

Klanknabootsing (onomatopie)

Die digter maak van funksionele woorde gebruik sodat die leser byna die klank kan hoor.

"klik / dubbelklik" (e-sonnet)

"klein klikgeluidjies" (Woonstelbewoner)

"die hekkie piep" (ons wag)

Enjambement

As 'n versreël aan die einde nie 'n leesteken het nie en dit oorvloei in die volgende versreël of strofe.

Redes vir die gebruik van 'n enjambement (Funksies):

Die digter gebruik hierdie tegniek om die aandag van die rym af te lei.

Die sin loop oor van die een vers na die volgende vers sonder enige rus of natuurlike pouse of onderbreking.

Dit bevorder die vloeiendheid van die gedig.

Dit kan die leestempo versnel. (bv. soos in die 3de strofe van *Die wêreld het so klein geword*).

Inkeping

Die opsetlike ooplos van wit spasie aan die begin van 'n versreël.

"As al julle geldgatte

Julle geld gespendit" (Ek is ook important)

Strofes

'n Strofe bestaan uit versreëls.

- As 'n strofe uit twee versreëls bestaan, word dit 'n *koeplet* genoem.
- As 'n strofe uit drie versreëls bestaan, word dit 'n *tersine* genoem.
- As 'n strofe uit vier versreëls bestaan, word dit 'n *kwatryn* genoem.
- As 'n strofe uit vyf versreëls bestaan, word dit 'n *kwintet* genoem.
- As 'n strofe uit ses versreëls bestaan, word dit 'n *sestet* genoem.
- As 'n strofe uit agt versreëls bestaan, word dit 'n *oktaaf* genoem.
- 'n **Sonnet** bestaan uit veertien versreëls.
  - Die Italiaanse sonnet is opgebou uit 2 kwatryne en 2 tersines. Die kwatryne vorm die *oktaaf* en die 2 tersines vorm die *sestet*.
  - Die Engelse sonnet is opgebou uit 3 kwatryne en 'n koeplet.

Vrye vers

'n Gedig met geen vaste of konvensionele rympatroon nie. Versreëls en strofe lengtes kan onreëlmatig wees. Leestekens ontbreek dikwels.

Tipografie

Die manier waarop die gedig visueel op die bladsy vertoon.

Titel

Die naam van die gedig.

Subtitel

Die onderopskrif van 'n gedig

Apostroof

Die gedig spreek 'n spesifieke persoon aan wat nie teenwoordig is nie.

Interteks

'n Ander teks het die skryf van die gedig geprikkel. Die gedig verwys of is gebaseer op 'n teks wat reeds bestaan, bv. die gedig "*Brief*" is gebaseer op die gedig "*Ma*". "*Black Friday*" toon baie sterk konnotasies met Ps 23. "*Die kind wat doodgesteek is deur 'n rower in Landsdowne*" is geskryf a.g.v. 'n koerantberig wat verskyn het.

Toon

Die manier waarop woorde gebruik word in die gedig om die boodskap oor te dra.

Tema / boodskap

Die sentrale tema / hoofgedagte / boodskap van die gedig.

Styl

Die trant of manier van skryf.

Stemming

Die atmosfeer wat oorgedra word in die gedig, bv. droewig, eensaam, komies, ens.

Kontras

Twee uiteenlopende begrippe word teenoor mekaar gestel ter wille van effek.

Emotiewe taal

Gevoelstaal. Dit word gebruik om gevoelens of emosies te wek. Dit is nie gewone algemene taal nie.

Spreker

Die stem of persoon wat aan die woord is in die gedig.

Digter

Die persoon wat die gedig geskryf het.